RAPPORT

Financiële opgave voorzieningen in de Metropoolregio Eindhoven

In opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Definitieve versie 7 september 2026

REBEL

Springco urban analytics

NETHERLANDS | GERMANY | BELGIUM | UNITED ARAB EMIRATES | UNITED KINGDOM | UNITED STATES | CANADA | SOUTH AFRICA | KENYA | SINGAPORE

Vooraf

Deze rapportage brengt de voorzieningenopgave in de Metropoolregio Eindhoven (MRE) in beeld die samenhangt met de woningbouwopgave in de periode tot en met 2030. Daarbij wordt ingegaan op de ruimtelijke opgave, de bijbehorende investeringsopgave en de mogelijkheden om deze te dekken.

De uitkomsten van de ruimtelijke analyse zijn overgenomen uit het eerdere Rebel-onderzoek d.d. 26 juni 2026. Om een integraal en zelfstandig leesbaar document te bieden, zijn deze resultaten in deze rapportage opnieuw opgenomen en aangevuld met de financiële analyse en uitwerking van de bekostigingswijze.

Inhoudsopgave

1. Aanleiding, vraag en aanpak	4
2. Woningbouwopgave	7
3. Voorzieningenopgave	9
4. Gevoeligheidsanalyses voorzieningenopgave	17
5. Financiële opgave voorzieningen	19
6. Bekostiging/ financiering voorzieningenopgave	23
7. Voorstel bekostigingswijze vanuit het Rijk	28
Bijlage 1: Toelichting woningbouwaantallen	33
Bijlage 2: Toelichting aanpak voorzieningen-opgave	37
Bijlage 3: Stedelijkheidsklassen	40
Bijlage 4: Uitgangspunten financiële opgave	44
Bijlage 5: IV3-data uitgaven voorzieningen	46
Bijlage 6: Aandeel MRE in gemeentefonds	55
Bijlage 7: Groei maatstaven gemeentefonds	57

1. Aanleiding, vraag en aanpak

De vraag aan Rebel is om voorzieningenopgave door de toename aan woningen in de 21 gemeenten in de MRE in beeld te brengen

Aanleiding

Microchips spelen een belangrijke rol in het dagelijks leven: ze zitten onder meer in telefoons, zonnepanelen en medische apparatuur. Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen behoren tot de top van de wereldwijde microchipindustrie. In de regio Brainport Eindhoven lopen deze organisaties tegen grenzen aan. Daarom heeft het kabinet met de regio afspraken gemaakt om deze knelpunten aan te pakken.

In het kader van het Beethovenconvenant (2024) investeren Rijk, regio en private partners gezamenlijk €425 miljoen in woningbouw. Het doel is de realisatie van 62.000 woningen, waarvan 17.000 versneld, en 2.280 onzelfstandige studenteneenheden in de periode tot en met 2030.

In het Beethovenconvenant onderkennen partijen dat deze exceptionele groei ook een sociaal-maatschappelijke impact heeft. De schaalvergroting van de Brainportregio leidt tot aanvullende opgaven in de gebiedsontwikkeling, onder meer op het gebied van maatschappelijke voorzieningen zoals onderwijshuisvesting, zorgvoorzieningen, bibliotheken en culturele instellingen. Rijk en regio zijn daarom overeengekomen een verkenning uit te voeren naar deze sociaal-maatschappelijke voorzieningen. Doel van deze verkenning is om inzicht te krijgen in de aard en omvang van de voorzieningenopgave in fysieke zin. Voor de financiële opgave wordt tevens gekeken naar het beschikbare instrumentarium, de gehanteerde systematiek en de rol en mogelijkheden van het gemeentefonds.

Vraag aan Rebel

De vraag aan Rebel is om de fysieke opgave voor publieke voorzieningen in beeld te brengen, die nodig is om de beoogde groei in de 21 gemeenten in de MRE in de periode 2024 tot en met 2030 te faciliteren. Dit is de periode waarover het Beethovenconvenant is gesloten. Vertrekpunt hiervoor is de (jaarlijkse) woningbouwopgave in de Metropoolregio Eindhoven (MRE). Om de voorzieningenopgave goed te kunnen bepalen, is inzicht nodig in waar, wanneer en hoeveel woningen worden gerealiseerd en voor welke doelgroepen.

Deze rapportage geeft een eerste beeld van de benodigde extra voorzieningen (in vierkante meters) als gevolg van de groei van het aantal woningen. Daarbij is rekening gehouden met mogelijke overschotten en tekorten. Het onderzoek is hiermee een verdieping op eerder onderzoek. Aanvullend zijn ook de financiële opgave voor de fysieke investeringen en mogelijke dekkingsbronnen voor de voorzieningenopgave in beeld gebracht.

We vertalen de woningbouwopgave naar de voorzieningenopgave, de bijbehorende financiële opgave en de beschikbare dekkingsbronnen

Stap 1 Woningbouwopgave

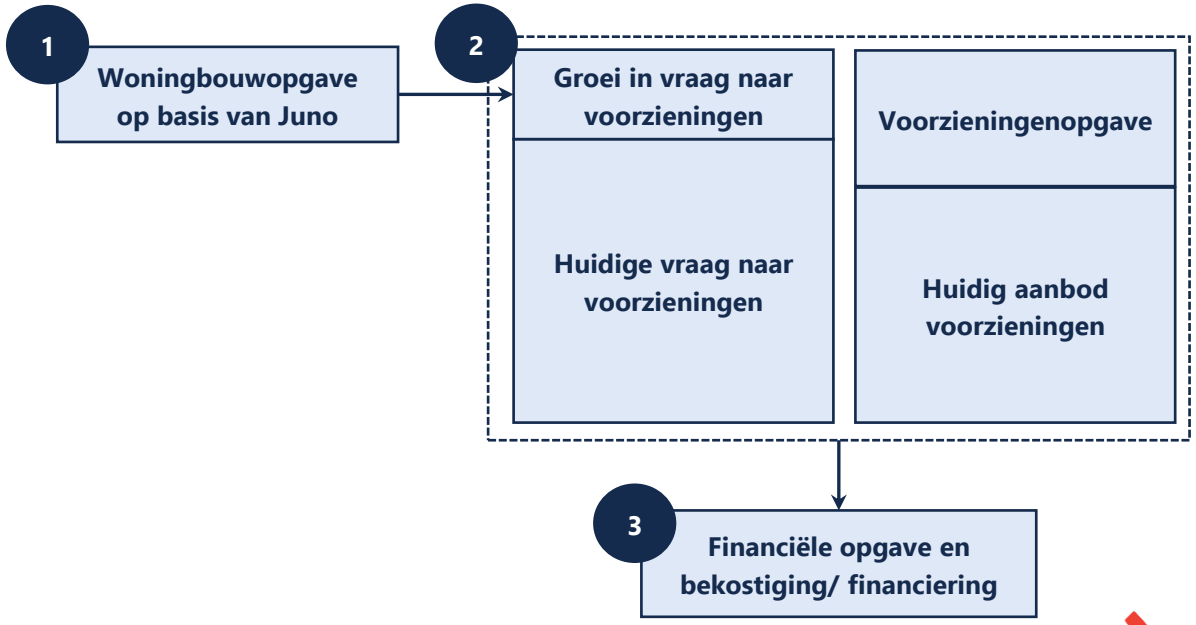
Om de woningbouwopgave voor de periode tot en met 2030 te bepalen hebben we de gegevens uit data- en analyseplatform Juno (voorheen Woningbouw Monitor) gebruikt. Juno is het systeem waarin de 21 gemeenten in de MRE de woningbouwplannen (onder meer aantallen woningen, hardheid van de plannen, start bouw etc.) invoeren. De door ons gebruikte gegevens zijn geverifieerd bij de gemeenten. Op basis daarvan is inzicht ontstaan in de voorgenomen woningbouw en het bouwtempo van alle MRE-gemeenten.

Stap 2 Voorzieningenopgave

Springco heeft het huidige aanbod aan voorzieningen in beeld gebracht op basis van openbare data en datascraping voor een nulmeting. De aldus verzamelde gegevens zijn gevalideerd en aangevuld door de gemeenten. Voor het bepalen van de groei in de vraag van de voorzieningen is uitgegaan van de voorgenomen realisatie van de woningbouw uit Juno. Ook zijn er op basis van data inschattingen gedaan over het type huishouden en is rekening gehouden met gebruikelijke reistijden die mensen afleggen voor een voorziening. Bij een school is dat bijvoorbeeld 15 minuten lopen/fietsen. Om tot een omvang te komen is er een streefwaarde gebruikt die afgeleid is van het gemiddelde van Nederland in een bepaalde verstedelijkingscategorie of een referentie uit het normenkader van de G4.

Stap 3 Financiële opgave en bekostiging/financiering

We vertalen de in stap 2 berekende voorzieningenopgave naar een financiële opgave. Hiervoor maken we gebruik van kentallen uit het Bouwkostenkompas en referentiewaarden voor maatschappelijke grondprijzen. De resulterende investeringsopgave rekenen we om naar jaarlijkse kapitaallasten (rente en aflossing). Vervolgens brengen we in beeld in hoeverre deze lasten kunnen worden gedekt uit bestaande bekostigingsbronnen, zoals het gemeentefonds. Voor het resterende, ongedekte deel werken we een voorstel uit voor aanvullende dekking.

2. Woningbouwopgave

We bepalen de benodigde voorzieningen op basis van de huidige woningvoorraad en drie woningbouwscenario's

Methodiek

We bepalen de voorzieningenopgave op basis van 1) de huidige woningvoorraad in 2025 (CBS) en 2) de verwachte start bouw in de periode 2024 tot en met 2030 (CBS-data en Juno). We nemen de start bouw in de periode 2024 t/m 2025 mee, omdat deze cijfers nog niet in de woningvoorraad van 2025 zijn meegenomen. Op basis van deze aanpak komen we uit op **72.400 woningen** in de periode **2024 tot en met 2030.**

Dit betekent dat alle gemeenten in de MRE samen jaarlijks circa 10.300 woningen realiseren op basis van de input in Juno. Dit is veel meer dan de gemiddelde start bouw van 3.100 woningen per jaar in de periode 2022 t/m 2025.

Aanpak in drie scenario's

Gezien het verschil tussen de verwachte start bouw en het gemiddelde aantal woningen dat afgelopen jaren is gestart, is er behoefte aan meerdere woningbouwscenario's op basis waarvan in de volgende stap de benodigde voorzieningen worden bepaald. We hebben de volgende drie scenario's onderscheiden.

1. Scenario 1: we nemen alle 72.400 woningen mee.
2. Scenario 2: we doen een afslag voor planoptimisme op alle plannen. BZK gaat er vanuit dat gemeenten 130% plancapaciteit hebben, omdat niet alle voorgenomen plannen (tijdig) worden gerealiseerd. Toepassing van dit uitgangspunt leidt tot 57.300 woningen.
3. Scenario 3: we nemen aan dat alle harde plannen[1] uit Juno binnen de periode worden gerealiseerd. Voor de zachte plannen hanteren we het uitgangspunt van 130% plancapaciteit, dat we afslaan naar 100%. Toepassing van dit uitgangspunt leidt tot 61.000 woningen.

Bijlage 1 geeft per scenario per gemeente de woningbouwaantallen weer.

Van de bovengenoemde scenario's past scenario 3 het beste bij de praktijk dat harde plannen ook daadwerkelijk gerealiseerd worden. Daarnaast sluiten de woningbouwaantallen in dit scenario (61.000) ook aan op de Woondeal-afspraken (circa 62.100 woningen). Voor onze vervolgberekeningen gaan we uit van **scenario 3**.

TABEL 1: WONINGAANTALLEN PER SCENARIO

	Aantal woningen
Scenario 1: alle plannen meenemen	72.400
Scenario 2: afslag planoptimisme op alle plannen	57.300
Scenario 3: afslag planoptimisme op zachte plannen	61.000

1. Onder **hard** vallen de onherroepelijke wijzigingen omgevingsplan en de onherroepelijke BOPA's en de plannen waarvan de wijzigingen van de omgevingsplannen zijn vastgesteld door de gemeenteraad en de BOPA's die zijn verleend door B&W. Juridische status 'Vastgestelde wijziging omgevingsplan/BOPA' en 'Onherroepelijk wijziging omgevingsplan/BOPA'. Onder **zacht** vallen de overige plannen.

3. Voorzieningenopgave

Voor het bepalen van de voorzieningenopgave richten we ons op de publieke voorzieningen

Scope voorzieningen

Voorzieningen zijn naast woningen en (betaalbare) ruimte voor werk nodig om leefbare en toekomstvaste wijken te bouwen. Voor het bepalen van de voorzieningenopgave, kijken we naar de publieke voorzieningen. Dit zijn de voorzieningen die een financiële relatie hebben met overheden. De enige uitzondering hierop zijn de kinderdagverblijven en de buitenschoolse opvang. Dit zijn commerciële voorzieningen. We hebben deze voorzieningen in de voorliggende analyse wel meegenomen, omdat ze vaak in hetzelfde gebouw zitten als basisscholen. Bij de stap naar de financiële opgave kunnen we ervan uitgaan dat een deel van deze functies in hetzelfde gebouw[1] zit.

In de analyse onderscheiden we, op basis van het Beethovenconvenant, de volgende thema's:

- Zorg en welzijn
- Onderwijs
- Cultuur en recreatie
- Sport en spel
- Openbare ruimte

[1] Voor een multifunctioneel gebouw hanteren we andere bouwkosten dan voor basisscholen.

De voorzieningen die we binnen deze thema's meenemen betreffen zowel voorzieningen op buurt- en wijkniveau als op regionaal niveau. Zie tabel 2 voor een uitsplitsing.

TABEL 2: VOORZIENINGEN PER THEMA

Thema	Voorziening
Zorg en Welzijn	Buurthuizen
	Centrum voor jeugd en gezin
	Jongerencentrum
Onderwijs	Primair onderwijs
	Voortgezet onderwijs
	Speciaal primair en secundair onderwijs
	Kinderopvang (commercieel)
	Buitenschoolse opvang (commercieel)
Cultuur en recreatie	Museum (regionaal)
	Bibliotheek
	Poppodium, theater en concertzaal (regionaal)
Sport en spel	Sportparken
	Sporthal
	Zwembad (binnen en buiten)
Openbare ruimte	Sport in de openbare ruimte
	Spelen in de openbare ruimte

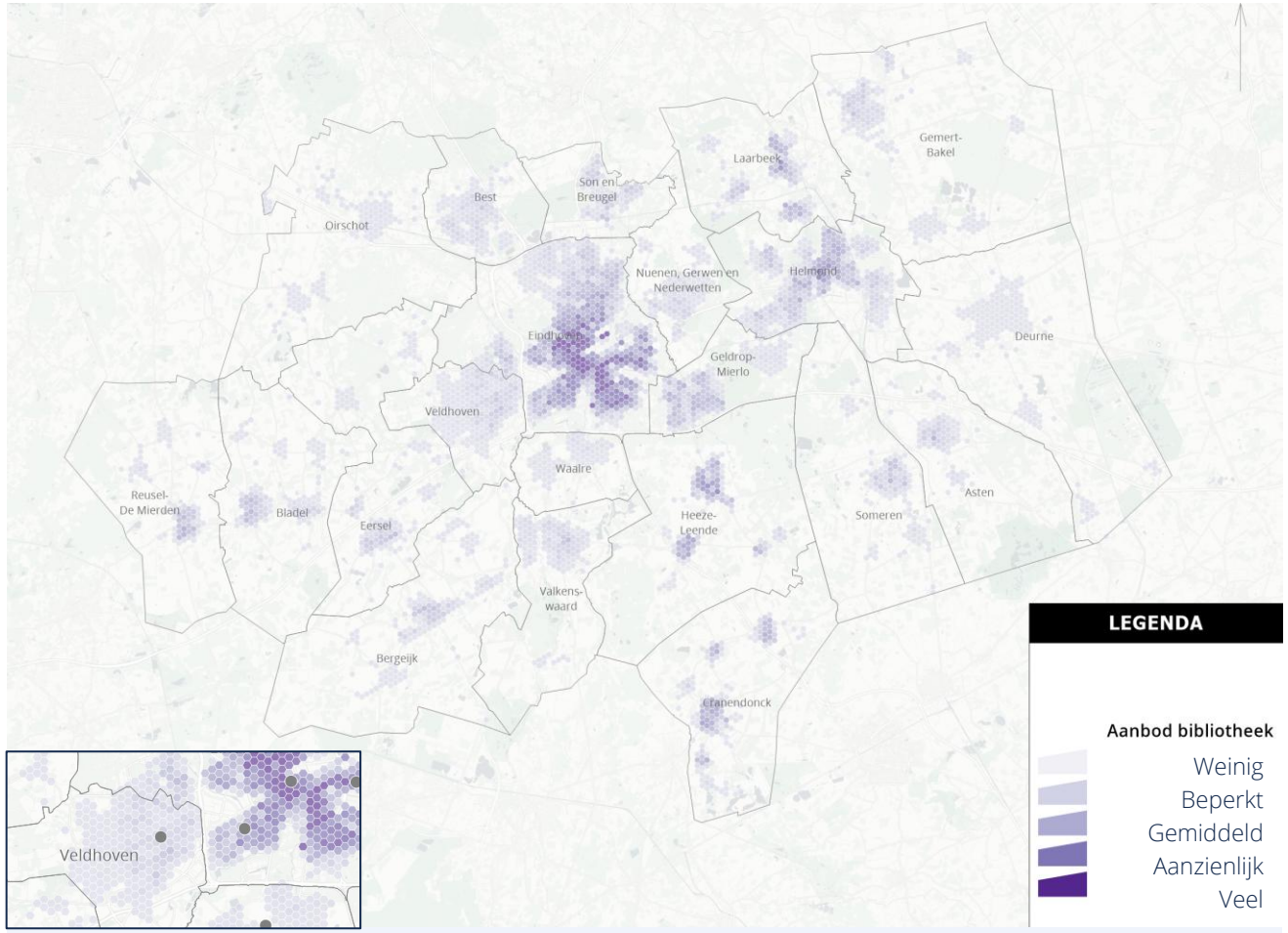
We brengen het aanbod van voorzieningen in beeld op basis van het verzorgingsgebied

Methodiek
Om de voorzieningenopgave te bepalen, kijken we naar het huidige aanbod aan voorzieningen en naar de huidige en toekomstige vraag.

Aanbod
Allereerst bepalen we het huidige aanbod aan voorzieningen. Springco heeft deze voorzieningen in beeld gebracht op basis van landelijke datasets en datascraping. De aldus verzamelde data zijn gevalideerd en aangevuld door de gemeenten.

Per voorziening heeft Springco vervolgens het **verzorgingsgebied** bepaald op basis van praktijknormen. Dit verzorgingsgebied gaat voor de meeste voorzieningen uit van een verzorgingsgebied van 15 minuten lopen of fietsen. Voor regionale voorzieningen is uitgegaan van de MRE als verzorgingsgebied. Zie tevens bijlage 2 voor een overzicht van de gehanteerde reistijden per functie. Deze reistijden bepalen het verzorgingsgebied.

Het aanbod van voorzieningen wordt per type voorziening over het verzorgingsgebied verdeeld op basis van hexagonen met een diameter van 500 meter. Dit resulteert in een analyse op een hoog detailniveau. Zie figuur 1 met als voorbeeld de bibliotheek.

FIGUUR 1: AANBOD BIBLIOTHEKEN IN DE MRE

We bepalen de vraag naar voorzieningen op basis van type huishoudens en referentienormen

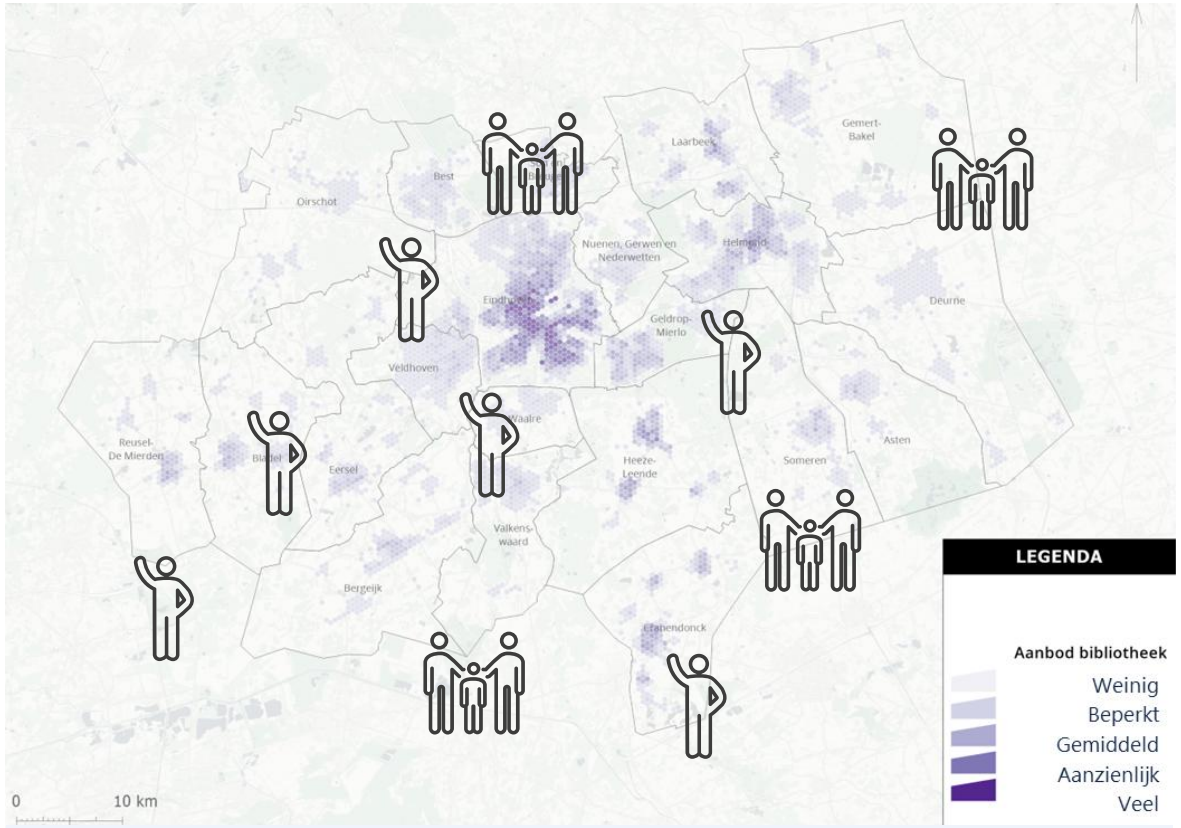
Vraag

Daarnaast brengen we de vraag naar voorzieningen in beeld. Dit doen we voor de bestaande en de nieuwe huishoudens. Daarbij hanteren we als uitgangspunt dat één woning gelijk staat aan één huishouden. Tot slot maken we ook onderscheid tussen gezinnen en niet-gezinnen. Dit doen we op basis van woningtypes (eengezins-/meergezinswoningen en prijsklasse). De gegevens over woningtypes komen uit Juno en zijn per locatie bekend.

De vraag van deze huishoudens naar de voorzieningen (in m^2) bepalen we op basis van referentienormen, die zijn afgeleid uit het aantal voorzieningen (in m^2) dat nu beschikbaar is in wijken en buurten binnen dezelfde stedelijkheidsklasse (omgevingsadressendichtheid van het CBS, zie bijlage 3). Bijlage 2 bevat een toelichting op de gehanteerde normen.

TABEL 3: VOORBEELD NORM BIBLIOTHEKEN

Stedelijkheid	Aantal m^2	Aantal hh	m^2 per hh
1	385.000	2.452.000	0.16
2	284.000	2.174.000	0.13
3	145.000	1.479.000	0.10
4	205.000	1.267.000	0.16
5	172.000	1.213.000	0.14
NL	1.190.000	8.585.000	0.14

FIGUUR 2: VRAAG NAAR VOORZIENINGEN (TER ILLUSTRATIE)

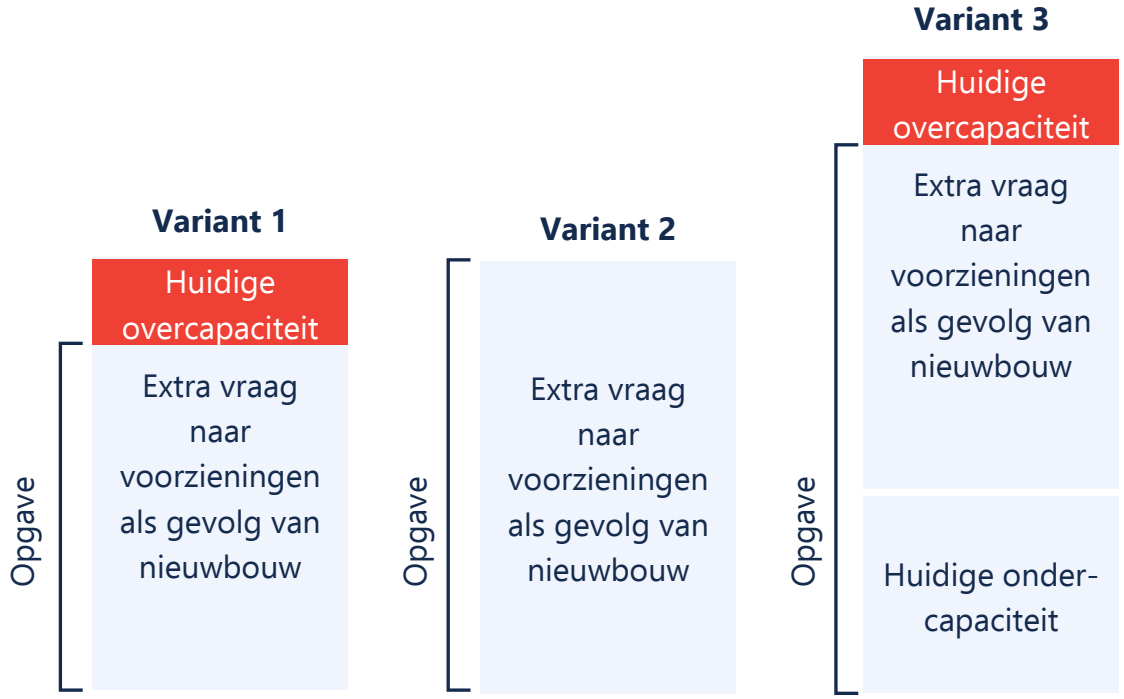
We bepalen de voorzieningenopgave in drie varianten die variëren in omvang met de bestaande onder- of overcapaciteit

Opgave in drie varianten

Bij het bepalen van de opgave onderscheiden we drie varianten:

1. Variant 1*: we bepalen de opgave op basis van de extra vraag naar voorzieningen, waarbij we kijken naar de nieuwbouw en rekening houden met bestaande overcapaciteit. Dat betekent dat als er – op basis van de referentienormen en binnen het verzorgingsgebied – nog capaciteit aan voorzieningen is, we deze inzetten voor het voorzien in de vraag als gevolg van de nieuwbouw.
2. Variant 2: we bepalen de opgave op basis van de extra vraag naar voorzieningen, waarbij we kijken naar de nieuwbouw en geen rekening houden met bestaande overcapaciteit.
3. Variant 3*: we bepalen de opgave op basis van de extra vraag naar voorzieningen, waarbij we zowel kijken naar de nieuwbouw als de bestaande over- en ondercapaciteit in de hele gemeente. Dit betekent dat we ook ondercapaciteit uit het verleden, niet gekoppeld aan de nieuwbouwopgave, meenemen in onze analyse.

De opgave voor de drie varianten brengen we op buurt- en wijkniveau voor de individuele gemeenten in beeld.

FIGUUR 3: OPGAVE IN DRIE VARIANTEN

* Bij de sportparken is bij variant 1 en 3 niet verevend. We gaan er vanuit dat het huidige aanbod geen overschotten of tekorten kent.

In variant 1 is de voorzieningenopgave in m² voor regionale voorzieningen en bibliotheken relatief groot ten opzichte van de huidige situatie

De tabellen rechts tonen de groei in m² voor de verschillende voorzieningen door de nieuwbouw, **rekening houdend met bestaande overcapaciteit.**

Wat opvalt is dat de opgave voor de regionale voorzieningen (musea, theaters, poppodia en concertzalen) en bibliotheken relatief groot is ten opzichte van de huidige situatie.

De opgave voor sporthallen en sport en spel in de openbare ruimte is relatief klein ten opzichte van de huidige situatie.

Aandachtspunt is dat een beperkte procentuele groei van een voorziening niet betekent dat de financiële opgave klein is. Bij een grote bestaande omvang van een voorziening leidt een kleine procentuele toename tot een grote absolute groei in m². Een sportpark is een voorbeeld van een voorziening met een groot aantal m². Hierdoor is de financiële opgave groot. Ook verschillen de bouwkosten/m² van de verschillende voorzieningen.

TABEL 4: VOORZIENINGENOPGAVE VARIANT 1

Voorziening	Groei m² voorzieningen
Buurt-/wijkvoorzieningen	
Bibliotheek	15%
Buitenschoolse opvang*	5%
Buurthuis	8%
Centrum voor jeugd en gezin/ consultatiebureau*	5%
Jongerencentrum*	11%
Kinderdagopvang*	11%
Primair onderwijs*	5%
Speciaal onderwijs*	8%
Spelen in de openbare ruimte (alleen eenheden)*	4%
Sport in de openbare ruimte (alleen eenheden)	4%
Sporthal	2%
Sportpark	3%
Voortgezet onderwijs*	13%
Zwembad (alleen eenheden)	4%
Regionale voorzieningen	
Museum	19%
Theater, poppodium en concertzaal	17%
Groei woningen MRE	14%

Voorziening	Aantal voorzieningen
Buurt-/wijkvoorzieningen	
Bibliotheek	8 - 12
Buitenschoolse opvang	19 - 27
Buurthuis	22 - 37
Centrum voor jeugd en gezin/ consultatiebureau	2 - 3
Jongerencentrum	4 - 6
Kinderdagopvang	39 - 56
Primair onderwijs	16 - 21
Speciaal onderwijs	3 - 5
Spelen in de openbare ruimte (alleen eenheden)	70
Sport in de openbare ruimte (alleen eenheden)	25
Sporthal	4 - 6
Sportpark	6 - 9
Voortgezet onderwijs	7 - 11
Zwembad (alleen eenheden)	1
Regionale voorzieningen	
Museum (omvang Van Abbemuseum)	1
Theater, poppodium en concertzaal (omvang Muziekgebouw Eindhoven (laag) tot de Effenaar (hoog))	1 - 3

* Opgave op basis van huidige en toekomstige gezinnen

In variant 2 is de voorzieningenopgave in m² voor regionale voorzieningen, bibliotheken, jongerencentra en voortgezet onderwijs relatief groot ten opzichte van de huidige situatie

De tabellen rechts tonen de groei in m² voor de verschillende voorzieningen als gevolg van de nieuwbouw, waarbij we **geen rekening houden met bestaande overcapaciteit.**

Wat opvalt, is dat de opgave voor regionale voorzieningen, bibliotheken, jongerencentra en voortgezet onderwijs relatief groot is.

De opgave voor sporthallen, buitenschoolse opvang, primair onderwijs en spelen in de openbare ruimte is relatief klein. Dat betekent dat een aantal gemeenten op dit moment al relatief veel m² van deze voorzieningen heeft, waardoor de groei procentueel beperkt is.

TABEL 5: VOORZIENINGENOPGAVE VARIANT 2

Voorziening	Groei m² voorzieningen
Buurt-/wijkvoorzieningen	
Bibliotheek	19%
Buitenschoolse opvang*	8%
Buurthuis	14%
Centrum voor jeugd en gezin/ consultatiebureau*	10%
Jongerencentrum*	19%
Kinderdagopvang*	11%
Primair onderwijs*	8%
Speciaal onderwijs*	10%
Spelen in de openbare ruimte (alleen eenheden)*	7%
Sport in de openbare ruimte (alleen eenheden)	11%
Sporthal	6%
Sportpark	6%
Voortgezet onderwijs*	15%
Zwembad (alleen eenheden)	7%
Regionale voorzieningen	
Museum	19%
Theater, poppodium en concertzaal	17%
Groei woningen MRE	14%

Voorziening	Aantal voorzieningen
Buurt-/wijkvoorzieningen	
Bibliotheek	10 - 15
Buitenschoolse opvang	30 - 44
Buurthuis	40 - 66
Centrum voor jeugd en gezin/ consultatiebureau	3 - 5
Jongerencentrum	8 - 11
Kinderdagopvang	40 - 58
Primair onderwijs	25 - 34
Speciaal onderwijs	4 - 6
Spelen in de openbare ruimte (alleen eenheden)	133
Sport in de openbare ruimte (alleen eenheden)	70
Sporthal	11 - 15
Sportpark	10 - 15
Voortgezet onderwijs	8 - 13
Zwembad (alleen eenheden)	3
Regionale voorzieningen	
Museum (omvang Van Abbemuseum)	1
Theater, poppodium en concertzaal (omvang Muziekgebouw Eindhoven (laag) tot de Effenaar (hoog))	1 - 3

* Opgave op basis van huidige en toekomstige gezinnen

In variant 3 is de opgave voor voorzieningen zeer groot, maar deze is niet alleen gekoppeld aan de nieuwbouw

De tabellen rechts tonen de voorzieningenopgave op basis van de **bestaande tekorten en overschotten en de opgave als gevolg van de nieuwbouw.**

Voor bijna alle voorzieningen geldt dat de opgave procentueel gezien heel groot is. Uitschieters zijn de bibliotheken, jongerencentra, voortgezet onderwijs en de regionale voorzieningen.

Alleen de opgave voor sporthallen en sport in de openbare ruimte is beperkt.

Belangrijk op te merken bij deze variant is dat de huidige tekorten aan voorzieningen worden veroorzaakt door diverse factoren, zoals de financiële positie van gemeenten die onder druk staat door de tekorten in het sociaal domein. Ook hebben autonome keuzes van gemeenten invloed op het voorzieningenniveau.

TABEL 6: VOORZIENINGENOPGAVE VARIANT 3

Voorziening	Groei m² voorzieningen
Buurt-/wijkvoorzieningen	
Bibliotheek	54%
Buitenschoolse opvang*	17%
Buurthuis	20%
Centrum voor jeugd en gezin/ consultatiebureau*	33%
Jongerencentrum*	41%
Kinderdagopvang*	27%
Primair onderwijs*	15%
Speciaal onderwijs*	21%
Spelen in de openbare ruimte (alleen eenheden)*	12%
Sport in de openbare ruimte (alleen eenheden)	9%
Sporthal	6%
Sportpark	6%
Voortgezet onderwijs*	50%
Zwembad (alleen eenheden)	26%
Regionale voorzieningen	
Museum	50%
Theater, poppodium en concertzaal	39%
Groei woningen MRE	14%

Voorziening	Aantal voorzieningen
Buurt-/wijkvoorzieningen	
Bibliotheek	28 - 42
Buitenschoolse opvang	68 - 98
Buurthuis	56 - 93
Centrum voor jeugd en gezin/ consultatiebureau	11 - 17
Jongerencentrum	17 - 23
Kinderdagopvang	99 - 143
Primair onderwijs	45 - 60
Speciaal onderwijs	9 - 12
Spelen in de openbare ruimte (alleen eenheden)	231
Sport in de openbare ruimte (alleen eenheden)	57
Sporthal	12 - 16
Sportpark	10 - 15
Voortgezet onderwijs	27 - 43
Zwembad (alleen eenheden)	9
Regionale voorzieningen	
Museum (omvang Van Abbemuseum)	3
Theater, poppodium en concertzaal (omvang Muziekgebouw Eindhoven (laag) tot de Effenaar (hoog))	2 - 7

* Opgave op basis van huidige en toekomstige gezinnen

4. Gevoeligheidsanalyses voorzieningenopgave

Gevoeligheidsanalyses over de streefwaarden voor reistijd en de referentiewaarden geven geen aanleiding om de gehanteerde uitgangspunten te herzien

Aanvullend hebben we een aantal gevoeligheidsanalyses uitgevoerd op de gehanteerde uitgangspunten. Daarbij hebben we gekeken naar de streefwaarden voor reistijden en de referentiewaarden voor voorzieningen.

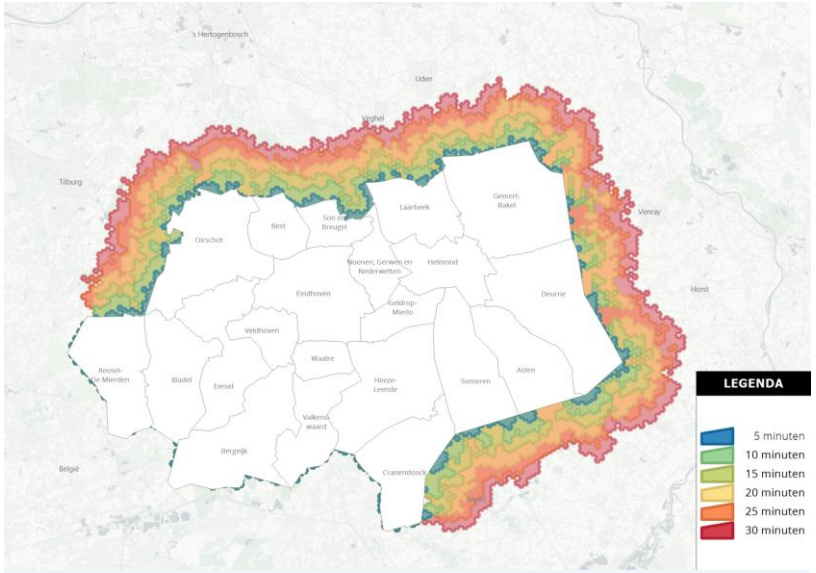
Voor de **reistijden** hebben we onderzocht wat het effect is van ruimere reistijdnormen:

- Voor basisvoorzieningen van 15 min. naar 20 min.
- Voor sportparken, sporthallen en zwembaden van 15 min. naar 30 min.

De analyse laat zien dat het effect van de verruiming van de reistijdnormen op de totale voorzieningenopgave beperkt is. Dit komt doordat twee tegengestelde mechanismen optreden die elkaar per saldo grotendeels opheffen. Enerzijds neemt het verzorgingsgebied van voorzieningen toe door ruimere reistijdnormen. Hierdoor kunnen huishoudens meer voorzieningen binnen de reistijdnorm bereiken, waardoor tekorten afnemen. Anderzijds zorgen ruimere reistijdnormen ervoor dat meer inwoners van buiten de MRE gebruik van voorzieningen binnen de MRE (zie figuur 4), waardoor de beschikbare capaciteit voor MRE-inwoners afneemt en de tekorten juist toenemen.

Voor de **referentiewaarden** hebben we onderzocht wat het effect is van het hanteren van de G4-norm in plaats van de landelijke norm op basis van stedelijkheidsklassen. Uit deze analyse volgt dat de referentiewaarde – en daarmee de voorzieningenopgave – voor de meeste voorzieningen iets kleiner wordt, maar over alle voorzieningen bezien is het effect beperkt.

Op basis van de gevoeligheidsanalyses zien we geen aanleiding om de eerder gehanteerde uitgangspunten te herzien.

FIGUUR 4: REISTIJDEN VANAF GRENZEN MRE BINNEN NEDERLAND

5. Financiële opgave voorzieningen

De financiële opgave voor publieke voorzieningen bedraagt circa €600 mln., €800 mln. en €1,7 mld. in respectievelijk variant 1, 2 en 3

De financiële opgave voor de publieke voorzieningen bedraagt circa **€600 mln. (variant 1), €800 mln. (variant 2) tot circa €1,7 mld. (variant 3).**

Dit betreft de **investeringsopgave** (stichtingskosten + grondkosten, incl. btw) van de publieke voorzieningen. De stichtingskosten zijn gebaseerd op kentallen van het Bouwkostenkompas. De grondkosten zijn gebaseerd op een indicatieve gemiddelde grondprijs voor maatschappelijke voorzieningen. In bijlage 4 is een totaaloverzicht opgenomen van de gehanteerde uitgangspunten.

Exploitatielasten (zoals personeelslasten, beheer en onderhoud) zijn niet meegenomen.

TABEL 7: FINANCIËLE OPGAVE PUBLIEKE VOORZIENINGEN

Financiële opgave voorzieningen Bedragen afgerond op mln. EUR	Variant 1	Variant 2	Variant 3
Buurt-/wijkvoorzieningen			
Bibliotheek	29.000.000	37.000.000	103.000.000
Buitenschoolse opvang	-	-	-
Buurthuis	62.000.000	111.000.000	157.000.000
Centrum voor jeugd en gezin/ consultatiebureau	3.000.000	4.000.000	15.000.000
Jongerencentrum	8.000.000	15.000.000	31.000.000
Kinderdagopvang	-	-	-
Primair onderwijs	65.000.000	103.000.000	183.000.000
Speciaal onderwijs	25.000.000	31.000.000	64.000.000
Spelen in de openbare ruimte	-	-	-
Sport in de openbare ruimte	4.000.000	11.000.000	9.000.000
Sporthal	36.000.000	94.000.000	99.000.000
sportpark	125.000.000	125.000.000	125.000.000
Voortgezet onderwijs	138.000.000	167.000.000	551.000.000
Zwembad	11.000.000	19.000.000	70.000.000
Subtotaal Buurt-/wijkvoorzieningen	**505.000.000**	**718.000.000**	**1.406.000.000**
Regionale voorzieningen			
Museum	67.000.000	67.000.000	181.000.000
Theater, poppodium en concertzaal	44.000.000	44.000.000	100.000.000
Subtotaal Regionale voorzieningen	**112.000.000**	**112.000.000**	**281.000.000**
Totaal EUR (incl. btw)	**616.000.000**	**830.000.000**	**1.687.000.000**

NB: eventuele verschillen tussen de som van rijen en de opgenomen (sub)totalen komen door afrondingen.

We corrigeren de financiële opgave voor private bekostiging en meervoudig ruimtegebruik

We corrigeren de hiervoor genoemde financiële opgave voor eventuele bijdragen van private partijen en mogelijke besparingen als gevolg van meervoudig ruimtegebruik.

De tabel rechts geeft een overzicht van de toegepaste correcties per voorziening, inclusief een toelichting hoe de correctie tot stand is gekomen.

TABEL 8: CORRECTIES VOOR PRIVATE BEKOSTIGING EN MEERVOUDIG RUIMTEGEBRUIK

Voorzieningen	Aandeel opgave meenemen	Toelichting
Bibliotheek	80 %	Uitgangspunt is dat een aantal functies in MFAs kunnen worden gerealiseerd. Het bundelen van voorzieningen in MFAs levert ruimtewinst op. Ervaring is dat de ruimtewinst indicatief 10% - 35% is. We rekenen met het midden van de bandbreedte, 20%.
Buitenschoolse opvang	-	Commerciële functie, buiten scope.
Buurthuis	80 %	Zie toelichting bibliotheek.
Centrum voor jeugd en gezin/ consultatiebureau	80 %	Zie toelichting bibliotheek.
Jongerencentrum	100 %	-
Kinderdagopvang	-	Commerciële functie, buiten scope.
Museum	50 %	Uitgangspunt is dat de opgave gedeeltelijk publiek en gedeeltelijk privaat is.
Primair onderwijs	80 %	Zie toelichting bibliotheek.
Speciaal onderwijs	100 %	-
Spelen in de openbare ruimte	-	Uitgangspunt is dat de financiële opgave voor spelen in de openbare ruimte onderdeel is van de grondexploitatie.
Sport in de openbare ruimte	100 %	-
Sporthal	50 %	Zie toelichting museum.
Sportpark	50 %	Zie toelichting museum.
Theater, poppodium en concertzaal	50 %	Zie toelichting museum.
Voortgezet onderwijs	100 %	-
Zwembad	100 %	-

De financiële opgave na correcties bedraagt circa €450 mln., €600 mln. en €1,3 mld. in variant 1, 2 en 3; de jaarlijkse last is €20 mln., €30 mln. en €70 mln.

Na het doorvoeren van de hiervoor genoemde correcties voor private bekostiging en meervoudig ruimtegebruik resteert een financiële opgave van circa **€450 mln. (variant 1), €600 mln. (variant 2) en €1,3 mld. (variant 3).**

Als we deze investeringsopgave omzetten naar een jaarlijkse last, resulteert (bij een termijn van gemiddeld 33 jaar en een rente van 3,5%) een **jaarlijkse last van ruim €20 mln., ruim €30 mln. en bijna €70 mln. (respectievelijk variant 1, 2 en 3)**. De termijn van 33 jaar is gebaseerd op basis van een gewogen gemiddelde termijn van 40 jaar voor bouwkundige constructie (circa 2/3e opgave) en 20 jaar voor installaties (circa 1/3e opgave).

TABEL 9: FINANCIËLE OPGAVE PUBLIEKE VOORZIENINGEN NA CORRECTIES

Financiële opgave voorzieningen Bedragen afgerond op mln. EUR	Variant 1	Variant 2	Variant 3
Buurt-/wijkvoorzieningen			
Bibliotheek	23.000.000	29.000.000	83.000.000
Buitenschoolse opvang	-	-	-
Buurthuis	50.000.000	89.000.000	125.000.000
Centrum voor jeugd en gezin/ consultatiebureau	2.000.000	4.000.000	12.000.000
Jongerencentrum	8.000.000	15.000.000	31.000.000
Kinderdagopvang	-	-	-
Primair onderwijs	52.000.000	83.000.000	147.000.000
Speciaal onderwijs	25.000.000	31.000.000	64.000.000
Spelen in de openbare ruimte	-	-	-
Sport in de openbare ruimte	4.000.000	11.000.000	9.000.000
Sporthal	18.000.000	47.000.000	50.000.000
Sportpark	62.000.000	62.000.000	62.000.000
Voortgezet onderwijs	138.000.000	167.000.000	551.000.000
Zwembad	11.000.000	19.000.000	70.000.000
Subtotaal Buurt-/wijkvoorzieningen	**393.000.000**	**557.000.000**	**1.203.000.000**
Regionale voorzieningen			
Museum	34.000.000	34.000.000	90.000.000
Theater, poppodium en concertzaal	22.000.000	22.000.000	50.000.000
Subtotaal Regionale voorzieningen	**56.000.000**	**56.000.000**	**140.000.000**
Totaal EUR (incl. btw)	**449.000.000**	**613.000.000**	**1.343.000.000**

NB: eventuele verschillen tussen de som van rijen en de opgenomen (sub)totalen komen door afrondingen.

6. Bekostiging/ financiering voorzieningenopgave

De huidige bekostigingsbronnen (gemeentefonds en SPUK's) zijn ontoereikend om de voorzieningenopgave in de MRE te dekken

Om te bepalen welk deel van de hiervoor genoemde financiële opgave gedekt kan worden uit bestaande bekostigingsbronnen, onderscheiden we twee soorten bronnen die gemeenten kunnen inzetten voor investeringen in publieke voorzieningen:

1. Het **gemeentefonds** is de grootste inkomstenbron van gemeenten en wordt gevoed vanuit de Rijksbegroting. De middelen uit het gemeentefonds zijn vrij besteedbaar voor gemeenten.

De groei van het gemeentefonds (**accres)** wordt jaarlijks bepaald volgens de BBP-systematiek. Het accres bestaat uit een volumedeel (op basis van de reële economische groei) en een prijsdeel (inflatie/ prijsontwikkeling).

De algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt verdeeld aan de hand van **49 verdeelmaatstaven**. Deze maatstaven zijn ondergebracht in verschillende **uitgavenclusters**, die aansluiten bij de belangrijkste gemeentelijke taakvelden, zoals bestuur, infrastructuur, sociaal domein en voorzieningen. Per maatstaf, bijvoorbeeld het aantal inwoners, woonruimten, jongeren, uitkeringsontvangers, de oppervlakte van de gemeente of de centrumfunctie, is een **rekentarief (gewicht)** vastgesteld. Door het volume van een maatstaf in een gemeente te vermenigvuldigen met het bijbehorende gewicht ontstaat een deel van de algemene uitkering. Wanneer een gemeente groeit, nemen de volumes van verschillende maatstaven automatisch toe. Zo leidt bevolkings- en woninggroei niet alleen tot hogere uitkomsten op maatstaven als inwoners en woonruimten, maar ook op maatstaven binnen de verschillende uitgavenclusters.

Uit onze stel-dat-berekeningen voor de MRE blijkt dat de **berekende extra uitkering uit het gemeentefonds voor de voorzieningenopgave (accres)**[1], die hoort bij een woningbouwopgave van ca. 61.000, ontoereikend is om de benodigde investeringen in berekende m2 publieke voorzieningen (direct) te realiseren. Ook berekeningen van de groei van de maatstaven in het gemeentefonds ondersteunen deze bevinding. In de rest van dit hoofdstuk lichten we deze berekeningen nader toe. Het accres is niet de enige bron om voorzieningen te bekostigen. De eventuele inzet van gemeentelijke reserves voor de bekostiging van de voorzieningenopgave of (her)prioritering binnen het gemeentefonds in de tijd valt buiten de scope van dit onderzoek.

Relevant te benadrukken is dat de bevindingen zijn gebaseerd op theoretische berekeningen. Ons advies is om in het vervolgproces deze theoretische berekeningen te vertalen naar de gemeentelijke praktijk in de MRE.

2. De tweede bron voor bekostiging zijn specifieke uitkeringen (**SPUK's**). SPUK's zijn geoormerkte financiële bijdragen van het Rijk aan gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en provincies. De enige specifieke uitkering met een relatie tot vastgoed is de SPUK Stimulering Sport[2]. Deze vergoedt gemeenten maximaal 18% van de kosten voor de ontwikkeling en instandhouding van sportvoorzieningen.

[1] Standpunt fondsbeheerders: de omvang van het gemeentefonds volgt de ontwikkeling van het bbp (accres). Dit accres kan positief of negatief zijn. De fondsbeheerders staan niet achter een toerekening van het accres aan de voorzieningenopgave, omdat het accres vrij besteedbaar is.

[2] Vanaf 2027 worden de SPUK Stimulering Sport en de Brede Regeling Combinatiefuncties samengevoegd tot één nieuwe specifieke uitkering.

Macro-berekeningen laten zien dat het volume-deel van het accres onvoldoende is om de kapitaallasten van de voorzieningenopgave in de MRE te dekken

Uit de Meicirculaire Gemeentefonds (2026) volgt dat het **volumedeel van het accres** in 2030 circa €3,8 mld. bedraagt (stand Voorjaarsnota 2026). Dit bedrag betreft het volume-deel van het accres voor heel Nederland.

De verwachting is dat de hiervoor berekende opgave leidt tot een jaarlijkse last van €20 mln. in variant 1, €30 mln. in variant 2 en €70 mln. in variant 3). Dit kan naar verwachting niet uit het volumedeel van het accres in het gemeentefonds gedekt worden.

Om het indicatieve deel van het acces dat toegerekend kan worden aan voorzieningen te bepalen hebben we een aantal **stel-dat-berekeningen** gemaakt. Deze stel-dat-berekeningen geven een inschatting van de bandbreedte van het aandeel van het accres dat ingezet kan worden voor de voorzieningenopgave in de MRE. De berekende bandbreedte bedraagt **indicatief €1,5 mln. tot €8 mln. per jaar**.

We werken bij deze berekeningen met de volgende uitgangspunten:

- Aandeel van volume-deel accres dat ingezet kan worden voor voorzieningenopgave: 1,0% – 3,0%. Dit percentage is gebaseerd op IV3-data. Hieruit blijkt dat de MRE-gemeenten momenteel circa 1,0% tot 2,5% (en gemiddeld circa 1,3%) van hun uitgaven besteden aan de afschrijving en rentelasten (samen kapitaallasten) van voorzieningen. Zie tevens bijlage 5. Omdat gemeenten mogelijk door herprioritering een groter deel van hun middelen kunnen inzetten voor nieuwe voorzieningen, hanteren we hiervoor een indicatieve bandbreedte van 1,0% tot 3,0%.
- Aandeel van de MRE uit het gemeentefonds: 4,0% - 7,0%. Deze bandbreedte is gebaseerd op het feit dat het aandeel van de MRE in het gemeentefonds in 2026 circa 5% bedraagt. Zie bijlage 6. Als de MRE relatief hard gaat groeien ten opzichte van andere gemeenten, kan dit aandeel groter worden. Als de relatieve groei komende jaren echter nog beperkt is, kan dit aandeel ook dalen.

TABEL 10: STEL-DAT-BEREKENINGEN VOLUME-DEEL ACCRES

Extra uitkering MRE door groei volume-deel accres voorzieningenopgave in 2030	Aandeel van MRE uit het gemeentefonds (GF)			
Veronderstelde uitgaven aan (kapitaallasten) voorzieningen	4,0%	5,0% (nu)	6,0%	7,0%
1,0 %	€1.530.400	€1.913.000	€2.295.600	€2.678.200
1,5 %	€2.295.600	€2.869.500	€3.443.400	€4.017.300
2,0 %	€3.060.800	€3.826.000	€4.591.200	€5.356.400
2,5 %	€3.826.000	€4.782.500	€5.739.000	€6.695.500
3,0 %	€4.591.200	€5.739.000	€6.886.800	€8.034.600

Ook berekeningen over de groei van maatstaven in de MRE laten zien dat het gemeentefonds onvoldoende dekking biedt voor de voorzieningenopgave

Aanvullend op de macro-berekeningen hebben we onderzocht hoe de **maatstaven in het gemeentefonds in de MRE** veranderen als gevolg van de woningbouw. Ook uit deze theoretische berekeningen (waarbij we ons er van bewust zijn dat het gemeentefonds vrij besteedbaar is[1]) volgt dat het gemeentefonds onvoldoende is om de voorzieningenopgave te dekken.

De berekeningen laten het volgende beeld zien. Gemeenten ontvangen indicatief €1,5 tot €2 mln. per jaar extra uit het gemeentefonds bij het realiseren van 1.000 woningen. Zie bijlage 7 voor een nadere toelichting op de groei van de maatstaven in het gemeentefonds. Bij een woningbouwrealisatie van circa 61.000 woningen (zie bijlage 1), levert dit in het eindbeeld een extra uitkering op van ongeveer **€115 mln. per jaar** voor de gemeenten in de MRE.

Van dit bedrag wordt in het gemeentefonds indicatief 30% toegerekend aan de clusters onderwijs en sport, cultuur & recreatie. Als ook het cluster sociale basisvoorzieningen wordt meegenomen, stijgt dit percentage naar ongeveer 45%. Dit betekent dat indicatief €30 mln. tot €50 mln. van de extra jaarlijkse uitkering toegerekend kan worden aan clusters die toezien op de voorzieningenopgave.

Deze bedragen zijn niet alleen bedoeld voor de kapitaallast van de fysieke investeringen, maar ook op uitgaven voor bijvoorbeeld de exploitatie (zoals inzet personeel), beheer, en onderhoud. Uit IV3-cijfers volgt dat indicatief 10% van de totale lasten aan voorzieningen uitgegeven wordt aan kapitaallasten. Zie tevens bijlage 5. Als we dit toepassen is er jaarlijks €3 tot €5 mln. extra uitkering voor de kapitaallasten van voorzieningen. Dit is onvoldoende om de jaarlijkse kapitaallast (€20 mln. in variant 1, €30 mln. in variant 2 en €70 mln. in variant 3) te dekken.

TABEL 11: GROEI MAATSTAVEN GEMEENTEFONDS MRE

Extra uitkering MRE door groei maatstaven gemeentefonds in eindbeeld (2030) in EUR	
Extra uitkering per 1.000 extra woningen	€1,5 - €2,0 mln.
Extra uitkering bij 61.000 extra woningen	€115 mln.
Aandeel voor voorzieningenopgave	30% - 45%
Aandeel voor kapitaallasten binnen voorzieningenopgave	10%
Jaarlijkse extra uitkering in eindbeeld voor kapitaallasten voorzieningen	**€3 - €5 mln.**

1. De fondsbeheerders van het gemeentefonds hebben aangegeven dat voor alle middelen uit het gemeentefonds geldt dat deze vrij besteedbaar zijn, en niet toegerekend worden aan clusters. De clusterindeling van het gemeentefonds is een tool voor het onderhoud van het gemeentefonds. Toerekening van accres aan clusters past hier volgens hen niet bij. Gemeenten kunnen meer of minder aan bepaalde clusters uitgeven.

Hoe werd de voorzieningenopgave in het verleden bekostigd?

Historische rijksbekostiging van voorzieningen bij grootschalige woningbouw
Bij de groeikernen in de jaren zeventig en tachtig beschouwde het Rijk woningbouw en voorzieningen als één samenhangende nationale opgave. Naast een volledige vergoeding van de aangewezen hoofdinfrastructuur bestonden specifieke regelingen voor maatschappelijke voorzieningen. Via het **Bijzonder Regionaal Welzijnsbeleid (BRW)** droeg het Rijk tot 95% bij aan investeringen in sociaal-culturele, sociaal-medische en recreatieve voorzieningen. Ook waren er bijdragen voor multifunctionele accommodaties, waarin bijvoorbeeld onderwijs, gezondheidszorg, kinderopvang en ouderenwerk werden gecombineerd. Voor scholen en recreatievoorzieningen kregen groeikernen voorrang binnen reguliere sectorale rijksregelingen. Gemeenten bleven verantwoordelijk voor de toekomstige exploitatie en het beheer.

Aanvullend ontvingen groeikernen extra algemene middelen via de **verfijningsregeling groeikernen**. Deze vrij besteedbare uitkering uit het gemeentefonds was bedoeld voor extra ambtelijke capaciteit en de hoge aanloop-, kapitaal- en exploitatiekosten van investeringen die al nodig waren voordat alle inwoners er woonden. Daarmee konden gemeenten bijvoorbeeld tijdelijke leegstand of overcapaciteit van scholen, sporthallen en wijkvoorzieningen opvangen.

In de **VINEX-periode (1995–2005)** verschoof het accent naar het financieel mogelijk maken en ontsluiten van woningbouw. Van circa € 4,4 miljard aan specifieke rijksbijdragen ging het grootste deel naar openbaar vervoer (€ 3,15 miljard), grondexploitatietekorten via het BLS (€ 0,80 miljard) en bodemsanering (€ 0,17 miljard). Het BLS kon bijdragen aan de grond- en locatiekosten van voorzieningen, maar niet aan de bouw en exploitatie van bijvoorbeeld scholen, sporthallen of buurthuizen. Voor maatschappelijke voorzieningen bestond geen afzonderlijk VINEX-budget. Deze moesten vooral uit gemeentelijke middelen, de grondexploitatie en reguliere sectorale bekostiging worden betaald. Vanaf 1997 werden gemeenten via het gemeentefonds verantwoordelijk voor de onderwijshuisvesting.

Voor geselecteerde snelgroeiende VINEX-gemeenten bleef de **verfijning omvangrijke opgave woningbouw**[1] binnen het gemeentefonds. Een gemeente kwam in aanmerking bij **minimaal 6.000 woningen in tien jaar**, **een uitzonderlijk hoge jaarlijkse groei ten opzichte van de bestaande woningvoorraad** en de bereidheid om mee te werken aan de omvangrijke verstedelijkingsopgave. Afhankelijk van de omvang van de gemeente was de jaarlijkse groei 3% tot 5%. De middelen waren bedoeld om de kosten voor tijdelijke overcapaciteit voor ambtenaren en voorzieningen te dekken. Met deze regeling was in de VINEX-periode circa €280 miljoen (prijspeil 1994/1995) gemoeid.

[1] Albrandswaard, Almere, Barendrecht, Bergschenhoek, Berkel en Rodenrijs, Haarlemmermeer, Heerhugowaard, Houten, Leidschendam, Nootdorp, Pijnacker, Rijswijk, Vleuten-De Meern en Wateringen

7. Voorstel bekostigingswijze vanuit het Rijk

Inzet van Rijksmiddelen is nodig om de voorzieningenopgave in de MRE te kunnen realiseren

Uit voorgaande analyse volgt dat gemeenten nu en in de eindsituatie (2030) de berekende volledige voorzieningenopgave – verbonden aan de woningbouwopgave van ca. 61.000 woningen – **niet volledig** kunnen bekostigen uit het gemeentefonds.

Een extra Rijksbijdrage aan de voorzieningenopgave in de MRE is nodig om de voorzieningen (tijdig) te kunnen realiseren.

Aangezien de berekende opgave zowel nu als in de eindsituatie (2030) door de gemeenten niet volledig bekostigd kan worden, ligt een **(eenmalige) investeringsbijdrage** van het Rijk voor de hand.

In dit hoofdstuk gaan we nader in op hoe de bekostigingswijze vanuit het Rijk vormgegeven kan worden.

Voorstel bekostigingswijze door het Rijk

Als het rijk financiële middelen beschikbaar stelt voor maatschappelijke voorzieningen, is het van belang dat bij het uitwerken van een regeling rekening gehouden wordt met de volgende ontwerpprincipes:

1. **Houd rekening met het feit dat veel gemeenten nog onvoldoende inzicht hebben in hun voorzieningenopgave**. Het voorliggende onderzoek biedt voor de MRE-gemeenten een eerste top-down analyse van voorzieningenopgave als gevolg van de woningbouw. Veel gemeenten beschikken echter nog niet over een eigen bottom-up uitwerking van deze opgave.
2. **Houd er rekening mee dat niet alle berekende voorzieningen binnen de Beethoven-periode gerealiseerd worden.** De berekende voorzieningenopgave laat het eindbeeld zien dat hoort bij de woningbouwopgave tot en met 2030. In de praktijk zal een deel van de voorzieningen pas op langere termijn (na 2030) worden gerealiseerd. Dit kan onder andere komen doordat de woningbouwrealisatie vertraging oploopt, de behoefte naar voorzieningen zich geleidelijk ontwikkelt of gemeenten ervoor kiezen bestaande voorzieningen eerst intensiever te benutten.
3. **Houd rekening met het inzicht dat een aantal voorzieningen (voortgezet onderwijs, speciaal onderwijs, sportparken) een regionaal karakter hebben.** Niet alle maatschappelijke voorzieningen bedienen uitsluitend de inwoners van één gemeente. Voorzieningen zoals het voortgezet onderwijs, speciaal onderwijs en sportparken hebben vaak een verzorgingsgebied dat meerdere gemeenten omvat.

In het vervolg van dit hoofdstuk lichten we toe hoe deze ontwerpprincipes verwerkt kunnen worden.

Inzichten validatieronde met gemeenten

- Een aanzienlijk aantal gemeenten heeft nog geen inzicht in de opgave voor nieuwe voorzieningen. Een aantal gemeenten heeft aangegeven te gaan werken aan Integrale Huisvestingsplannen (IHP's) voor sport.
- Voor scholen hanteren de MRE-gemeenten verschillende uitgangspunten. Niet alle gemeenten hebben in hun IHP's de toekomstige vraag door de groeiopgave meegenomen.
- Een aantal gemeenten heeft gedekte plannen voor nieuwe voorzieningen. Deze plannen zijn niet meegenomen in onze berekeningen.
- Middelbare scholen en speciaal onderwijs hebben een bovengemeentelijk karakter. Toedeling van de financiële opgave voor deze voorzieningen aan alle gemeenten is niet logisch.
- De gebruikte referentiewaarde voor sportparken kent een grote fluctuatie per stedelijkheidsklasse, waardoor deze op gemeentelijk niveau niet strookt met de praktijk. In gemeenten met een hoge stedelijkheidsklasse is de opgave te laag en in gemeenten met een lage stedelijkheidsklasse te hoog.
- Voor museum, theater, poppodium en concertzaal was in een stadium al gekozen voor de categorie regionale voorziening.

Voorstel bekostigingswijze door het Rijk

Op basis van de hiervoor beschreven ontwerpprincipes stellen wij voor om een bekostigingssystematiek te hanteren die bestaat uit de volgende elementen.

- **Stel middelen gefaseerd beschikbaar.** Gezien de onzekerheden rondom de fasering van de woningbouw en de voorzieningenopgave ligt het voor de hand om niet direct het volledige budget beschikbaar te stellen. Wij stellen voor om in eerste instantie 50% van de totale Rijksbijdrage beschikbaar te stellen. Uitgaande van een totale investeringsopgave van circa €600 miljoen (variant 2, incl. btw) en een Rijksbijdrage van 50%, bedraagt het benodigde startbudget **circa €150 miljoen (incl. btw)**.
- Er is een nadere regionale uitwerking nodig hoe de **€150 miljoen** over de gemeenten verdeeld kan worden. Dit vergt ook een nadere inhoudelijke uitwerking. Ons advies is om de **nadere inhoudelijke uitwerking en de financiële vertaling bij de MRE** neer te leggen.
- Op basis van bovengenoemde gezamenlijke uitwerking kunnen partijen op een **later moment gezamenlijk** bepalen welk **instrument** het meest passend is: een specifieke uitkering aan de MRE, specifieke uitkeringen aan de afzonderlijke gemeenten of een Bijzondere Fondsuitkering (BFU). Mogelijk kunnen ook private partijen een bijdrage leveren.
- **Koppel een tweede tranche van Rijksmiddelen aan de voortgang van de Beethoven-afspraken.** De resterende 50% van de Rijksmiddelen kan beschikbaar worden gesteld op basis van de gerealiseerde voortgang van de woningbouwafspraken uit het Beethovenconvenant. Hiermee blijft de bekostiging gekoppeld aan de daadwerkelijke uitvoering van de Beethovenafspraken.

Wij bevelen aan een **objectieve meetlat voor bovenmatige groei** te ontwikkelen. Deze meetlat bepaalt wanneer de groei van een regio zodanig is dat de reguliere groei van de algemene uitkering uit het gemeentefonds onvoldoende is om de benodigde maatschappelijke voorzieningen tijdig te realiseren. Een dergelijke systematiek maakt inzichtelijk wanneer aanvullende afspraken tussen Rijk en regio gerechtvaardigd zijn. Een dergelijke methodiek past bij de wijze waarop tijdens de VINEX-periode aanvullende middelen beschikbaar werden gesteld voor voorzieningen in snelgroeiende gemeenten. Zie sheet 27.

Voorstel bekostigingswijze door het Rijk: startbudget van €150 mln.

Voor de verdeling van het voorgestelde **startbudget van €150 mln**. (incl. btw) stellen we het volgende voor:

- **Een bijdrage door BZK/VRO.** De maatschappelijke voorzieningen zijn verbonden aan de woningbouwopgave. Daarom stellen wij voor dat een deel van het startbudget wordt bekostigd vanuit BZK/VRO, als het departement dat verantwoordelijk is voor de woningbouwopgave.
- **De resterende bijdrage wordt verdeeld over OCW en VWS.** Het grootste deel van de onderzochte voorzieningen betreft voorzieningen die onder de beleidsverantwoordelijkheid van deze ministeries vallen, zoals onderwijs-, sport-, culturele voorzieningen. Het ligt daarom voor de hand dat de resterende deel van het startbudget vanuit deze departementen wordt bekostigd.
- **Verdeling tussen OCW en VWS op basis van de omvang van de opgave**. De verdeling van de middelen tussen OCW en VWS is gebaseerd op de berekende opgave per beleidsterrein. Op basis van de uitgevoerde analyse wordt voorgesteld om **2/3e** van het budget toe te rekenen aan **OCW** en **1/3e** aan **VWS**.

Bijlage 1: Toelichting woningbouwaantallen

Scenario 1: 100% van plannen met start bouw 2026 t/m 2030 meenemen

- We nemen alle plannen mee die start bouw hebben in de periode 2026 t/m 2030.
- Bruto aantal woningen in dit scenario is circa 65.500.
- Bovenop start bouw 2024 en 2025 (circa 6.900) geeft circa 72.400 woningen in totaal.

Gemeente	Start bouw 2024 en 2025	Scenario 1 2026 t/m 2030	Totaal t/m 2030
Asten	301	1.429	1.730
Bergeijk	430	946	1.376
Best	334	2.546	2.880
Bladel	80	1.579	1.659
Cranendonck	97	528	625
Deurne	372	3.355	3.727
Eersel	80	1.216	1.296
Eindhoven	2.220	27.802	30.022
Geldrop-Mierlo	107	2.023	2.130
Gemert-Bakel	273	1.663	1.936
Heeze-Leende	89	369	458
Helmond	312	5.974	6.286
Laarbeek	152	1.104	1.256
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	219	1.646	1.865
Oirschot	195	1.761	1.956
Reusel-de Mierden	77	437	514
Someren	86	1.816	1.902
Son en Breugel	16	708	724
Valkenswaard	108	953	1.061
Veldhoven	1.286	5.736	7.022
Waalre	22	1.930	1.952
Totaal	**6.856**	**65.521**	**72.377**

Scenario 2: afslag voor planoptimisme op alle plannen

- We nemen alle plannen met start bouw 2026 t/m 2030 als basis.
- Hierop passen we een correctie toe voor planoptimisme. Correctie bedraagt ongeveer 23% en is gebaseerd op 130% plancapaciteit ten opzichte van 100% realisatie.
- Bruto aantal woningen in dit scenario is circa 50.400.
- Bovenop start bouw 2024 en 2025 (circa 6.900) geeft circa 57.300 woningen in totaal.

Gemeente	Start bouw 2024 en 2025	Scenario 2 2026 t/m 2030	Totaal t/m 2030
Asten	301	1.099	1.400
Bergeijk	430	728	1.158
Best	334	1.958	2.292
Bladel	80	1.215	1.295
Cranendonck	97	406	503
Deurne	372	2.581	2.953
Eersel	80	935	1.015
Eindhoven	2.220	21.386	23.606
Geldrop-Mierlo	107	1.556	1.663
Gemert-Bakel	273	1.279	1.552
Heeze-Leende	89	284	373
Helmond	312	4.595	4.907
Laarbeek	152	849	1.001
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	219	1.266	1.485
Oirschot	195	1.355	1.550
Reusel-de Mierden	77	336	413
Someren	86	1.397	1.483
Son en Breugel	16	545	561
Valkenswaard	108	733	841
Veldhoven	1.286	4.412	5.698
Waalre	22	1.485	1.507
Totaal	**6.856**	**50.401**	**57.257**

Scenario 3: geen afslag voor harde plannen

- We nemen alle plannen met start bouw 2026 t/m 2030 als basis.
- Voor de harde plannen passen we geen correctie toe. Voor zachte/ onbekende plannen passen we een correctie toe voor planoptimisme. Correctie bedraagt ongeveer 23% en is gebaseerd op 130% plancapaciteit ten opzichte van 100% realisatie.
- Bruto aantal woningen in dit scenario is circa 54.400.
- Bovenop start bouw 2024 en 2025 (circa 6.900) geeft circa 61.000 woningen in totaal.

Gemeente	Start bouw 2024 en 2025	Scenario 3 2026 t/m 2030	Totaal t/m 2030
Asten	301	1.173	1.474
Bergeijk	430	784	1.214
Best	334	2.241	2.575
Bladel	80	1.279	1.359
Cranendonck	97	426	523
Deurne	372	2.803	3.175
Eersel	80	1.089	1.169
Eindhoven	2.220	23.528	25.748
Geldrop-Mierlo	107	1.659	1.766
Gemert-Bakel	273	1.402	1.675
Heeze-Leende	89	290	379
Helmond	312	4.772	5.084
Laarbeek	152	888	1.040
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	219	1.426	1.645
Oirschot	195	1.366	1.561
Reusel-de Mierden	77	381	458
Someren	86	1.484	1.570
Son en Breugel	16	563	579
Valkenswaard	108	826	934
Veldhoven	1.286	4.463	5.749
Waalre	22	1.524	1.546
Totaal	**6.856**	**54.368**	**61.224**

Bijlage 2: Toelichting aanpak voorzieningen-opgave

Overzicht voorzieningen (1/2)

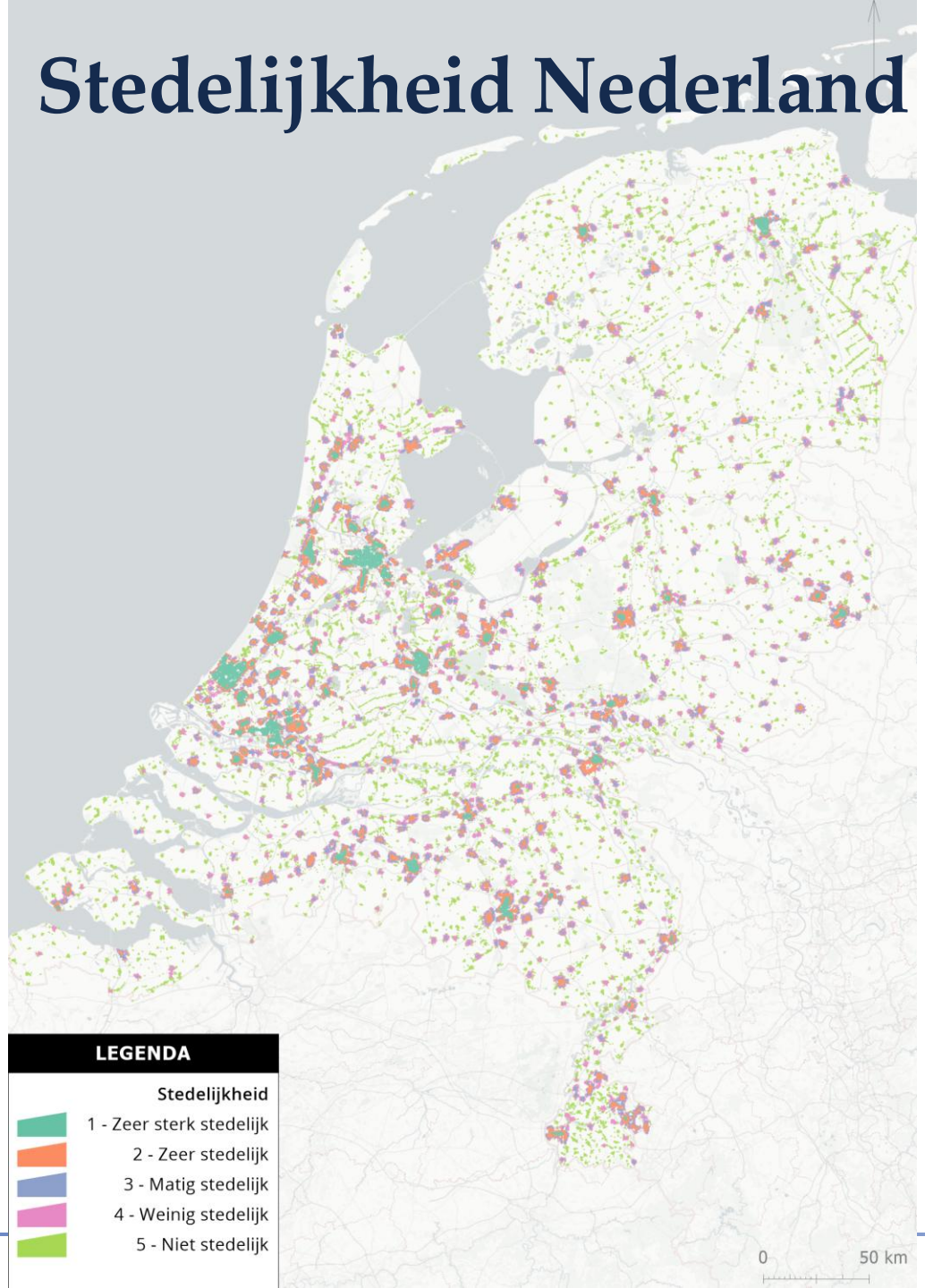
Publieke voorzieningen	Type voorziening	Methodiek CA=verzorgingsgebied M2=m²-bepaling per huishouden	Opmerking
Zorg en welzijn			
Buurthuizen	Basis	CA – 15 min lopen/fietsen M2 – Benchmark MRE	Geen landelijke benchmark voor m² beschikbaar.
Centrum voor jeugd en gezin	Basis	CA – 15 min lopen/fietsen M2 – Landelijke benchmark	
Jongerencentrum	Basis	CA – 15 min lopen/fietsen M2 – Basis MRE, demografische doorrekening	
Onderwijs			
Primair onderwijs	Basis	CA – 15 min lopen/fietsen M2 – Landelijke benchmark	Er is ook een wettelijk (VNG-richtlijn) maar te complex om toe te passen. Geen reden om af te wijken van landelijke benchmark, want er zijn geen landelijke tekorten. Opgave zal niet exact overeenkomen, maar wel een goed beeld schetsen.
Voortgezet onderwijs	Basis	CA – 30 min lopen/fietsen M2 – Landelijke benchmark	
Speciaal primair en secundair onderwijs	Basis	CA – 30 min lopen/fietsen M2 – Landelijke benchmark	
Kinderopvang	Basis (commercieel)	CA – 15 min lopen/fietsen M2 – Landelijke benchmark	
Buitenschoolse opvang	Basis (commercieel)	CA – 15 min lopen/fietsen M2 – Landelijke benchmark	

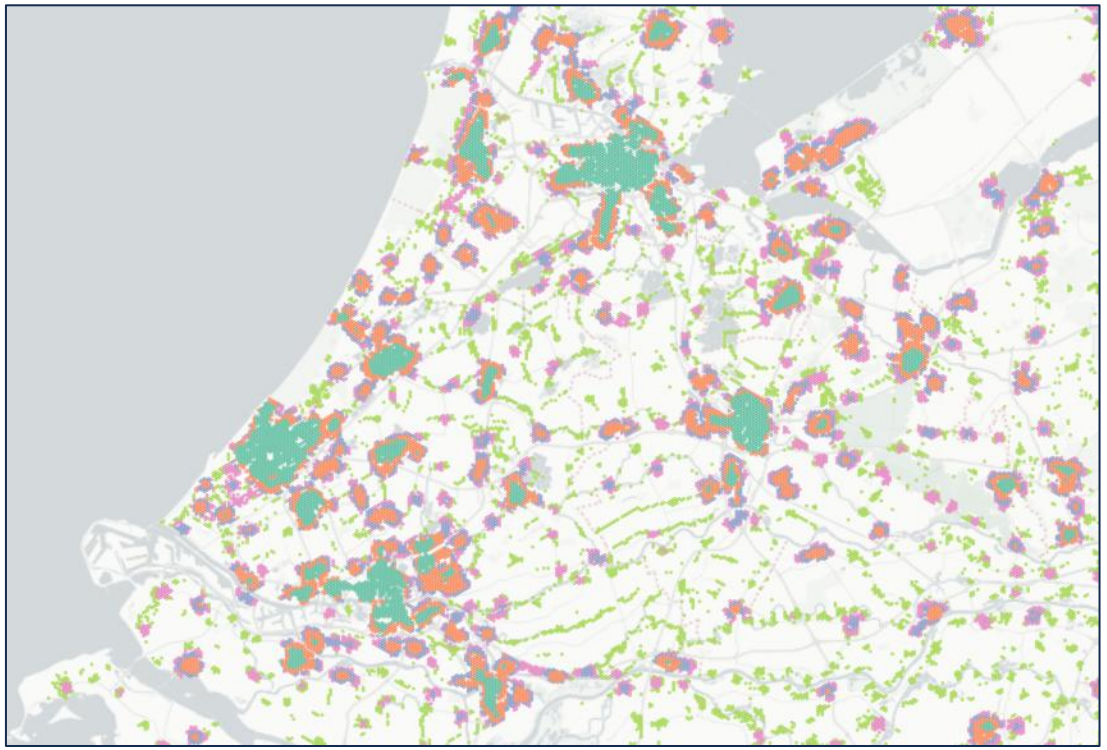
Overzicht voorzieningen (2/2)

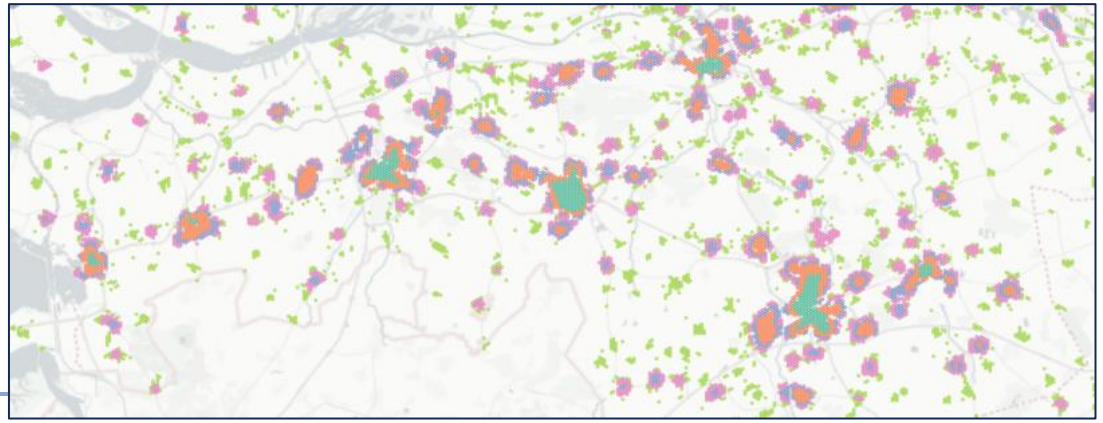
Publieke voorzieningen	Type voorziening	Methodiek CA=verzorgingsgebied M2=m²-bepaling per huishouden	Opmerking
Cultuur en recreatie			
Museum	Specials/ regionaal	CA – MRE M2 – Benchmark G4	
Bibliotheek	Basis	CA – 15 min lopen/fietsen M2 – Landelijke benchmark	
Poppodium, theater en concertzaal	Specials/ regionaal	CA – MRE M2 – Benchmark G4	
Sport en spel			
Sportpark	Basis	CA – 15 min lopen/fietsen M2 – Landelijke benchmark	Uitgangspunt is dat het huidige aanbod aan sportparken in de MRE-gemeenten voldoende is. We rekenen daarom in de huidige situatie (voorafgaand aan de nieuwbouw) geen over- of ondercapaciteit in.
Sporthal	Basis	CA – 15 min lopen/fietsen M2 – Landelijke benchmark	
Zwembad (binnen en buiten)	Basis	CA – 15 min lopen/fietsen M2 – Landelijke benchmark	
Openbare ruimte			
Sport in de openbare ruimte	Basis	CA – 15 min lopen/fietsen Eenheden – Landelijke benchmark	We hebben informatie over het aantal eenheden, niet over het aantal vierkante meters. De berekening gaat dus uit van eenheden.
Spelen in de openbare ruimte	Basis	CA – 15 min lopen/fietsen Eenheden – Landelijke benchmark	We hebben informatie over het aantal eenheden, niet over het aantal vierkante meters. De berekening gaat dus uit van eenheden.

Bijlage 3: Stedelijkheidsklassen

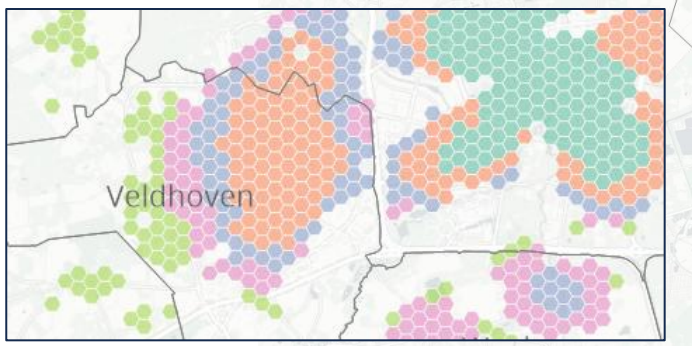
Stedelijkheid Nederland

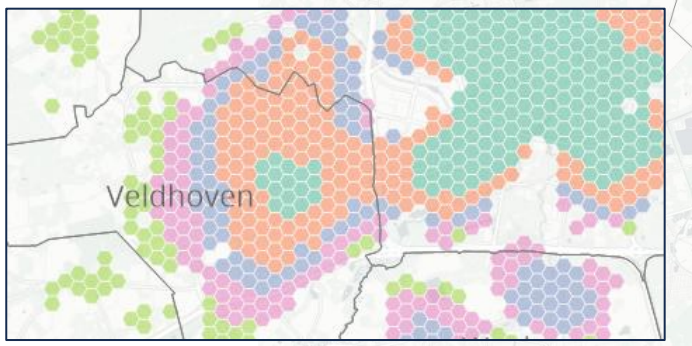

Stedelijkheid MRE huidig

Stedelijkheid MRE na bouw woningen

Bijlage 4: Uitgangspunten financiële opgave

Uitgangspunten financiële opgave

Voorziening	Stichtingskosten (excl. grond)** EUR/ m² bvo of eenheid (excl. btw)	Grondkosten *** EUR/ m² bvo of eenheid (excl. btw)	Aandeel opgave meenemen in %
Bibliotheek	3.439	400	80 %
Buitenschoolse opvang	3.029	400	-
Buurthuis	3.085	400	80 %
Centrum voor jeugd en gezin/ consultatiebureau	3.029	400	80 %
Jongerencentrum	3.029	400	100 %
Kinderdagopvang	2.565	400	-
Museum	4.342	400	50 %
Primair onderwijs	2.613	400	80 %
Speciaal onderwijs (SO)	2.695	400	100 %
Spelen in de openbare ruimte*	125.000	-	-
Sport in de openbare ruimte*	125.000	-	100 %
Sporthal	3.140	400	50 %
Sportpark	213	35	50 %
Theater, poppodium en concertzaal	4.076	400	50 %
Voortgezet onderwijs (VO)	2.635	400	100 %
Zwembad*	5.742.630	332.769	100 %
Totaal EUR (incl. btw)			

* Opgave in eenheden voor spelen in de openbare ruimte, sport in de openbare ruimte en zwembad.
** Bron: de bouwkosten zijn gebaseerd op het Bouwkostenkompas (peildatum 1 januari 2026), bouwkostenniveau tussen basis en hoog. Hierop is een opslag toegepast van 27,5% voor bijkomende kosten, algemene kosten en winst & risico voor gebouwde voorzieningen. Voor sport en spelen in de openbare ruimte is gerekend met 25% VTU-kosten.
*** Bron: gemiddelde grondprijs van ca. €35/m² voor sportterreinen en buitenzwembaden, en €200/m² voor overige maatschappelijke voorzieningen. Hierbij is uitgegaan van een Floor Space Index (FSI) van 0,5.

Bijlage 5: IV3-data uitgaven voorzieningen

IV3-data (2021): kapitaallasten voorzieningen ten opzichte van totale lasten

Gemeente*	Totaal lasten 2021	Lasten afschrijving + rente voorzieningen 2021**	Aandeel in 2021
Asten	53.028	423	0,8 %
Bergeijk	54.784	635	1,2 %
Best	99.585	1.147	1,2 %
Bladel	59.576	957	1,6 %
Cranendonck	57.804	766	1,3 %
Deurne	98.419	1.313	1,3 %
Eersel	73.655	1.093	1,5 %
Eindhoven	1.048.502	14.314	1,4 %
Geldrop-Mierlo	107.678	1.199	1,1 %
Gemert-Bakel	93.189	1.981	2,1 %
Heeze-Leende	41.473	637	1,5 %
Helmond	503.488	4.338	0,9 %
Laarbeek	66.796	1.047	1,6 %
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	60.897	853	1,4 %
Oirschot	53.027	1.097	2,1 %
Reusel-De Mierden	45.071	522	1,2 %
Someren	68.292	1.003	1,5 %
Son en Breugel	49.925	1.006	2,0 %
Valkenswaard	104.188	983	0,9 %
Veldhoven	129.034	3.160	2,4 %
Waalre	41.215	628	1,5 %
Totaal	**2.909.626**	**39.102**	**1,3 %**

Toelichting IV3-data kapitaallasten voorzieningen ten opzichte van totale lasten

De tabel links geeft weer welk aandeel van de totale gemeentelijke lasten bestaat uit de kapitaallasten (afschrijving en rente) van voorzieningen.

Dit aandeel wordt gebruikt om te bepalen welk deel van het volumedeel van het accres gemeenten kunnen inzetten voor de vastgoedopgave van voorzieningen (zie ook sheet 25).

Uit de tabel blijkt dat MRE-gemeenten in 2021 gemiddeld **1,3%** van hun totale uitgaven besteedden aan de kapitaallasten van voorzieningen.

Bron data: CBS StatLine

* Bedragen in duizenden euro's.
** Onder de categorie voorzieningen vallen 4.2 Onderwijshuisvesting, 5.2 Sportaccommodaties, 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproduct, 5.4 Musea, 5.6 Media, 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recr., 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie en 7.1 Volksgezondheid

IV3-data (2022) : kapitaallasten voorzieningen ten opzichte van totale lasten

Gemeente*	Totaal lasten 2022	Lasten afschrijving + rente voorzieningen 2022**	Aandeel in 2022
Asten	61.023	451	0,7 %
Bergeijk	68.878	497	0,7 %
Best	121.265	1.096	0,9 %
Bladel	71.191	1.027	1,4 %
Cranendonck	64.268	711	1,1 %
Deurne	107.979	1.370	1,3 %
Eersel	78.642	1.706	2,2 %
Eindhoven	1.310.851	15.840	1,2 %
Geldrop-Mierlo	131.732	1.175	0,9 %
Gemert-Bakel	108.565	2.007	1,8 %
Heeze-Leende	42.077	682	1,6 %
Helmond	453.809	3.948	0,9 %
Laarbeek	71.219	850	1,2 %
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	61.451	877	1,4 %
Oirschot	68.986	992	1,4 %
Reusel-De Mierden	54.642	474	0,9 %
Someren	67.328	987	1,5 %
Son en Breugel	51.780	861	1,7 %
Valkenswaard	102.526	1.216	1,2 %
Veldhoven	155.489	3.722	2,4 %
Waalre	45.451	630	1,4 %
Totaal	**3.299.152**	**41.119**	**1,2 %**

Toelichting IV3-data kapitaallasten voorzieningen ten opzichte van totale lasten

De tabel links geeft weer welk aandeel van de totale gemeentelijke lasten bestaat uit de kapitaallasten (afschrijving en rente) van voorzieningen.

Dit aandeel wordt gebruikt om te bepalen welk deel van het volumedeel van het accres gemeenten kunnen inzetten voor de vastgoedopgave van voorzieningen (zie ook sheet 25).

Uit de tabel blijkt dat MRE-gemeenten in 2022 gemiddeld **1,2%** van hun totale uitgaven besteedden aan de kapitaallasten van voorzieningen.

Bron data: CBS StatLine

* Bedragen in duizenden euro's.
** Onder de categorie voorzieningen vallen 4.2 Onderwijshuisvesting, 5.2 Sportaccommodaties, 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproduct, 5.4 Musea, 5.6 Media, 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recr., 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie en 7.1 Volksgezondheid

IV3-data (2023): kapitaallasten voorzieningen ten opzichte van totale lasten

Gemeente*	Totaal lasten 2023	Lasten afschrijving + rente voorzieningen 2023**	Aandeel in 2023
Asten	68.451	452	0,7 %
Bergeijk	78.135	706	0,9 %
Best	136.346	1.283	0,9 %
Bladel	84.319	1.836	2,2 %
Cranendonck	75.104	714	1,0 %
Deurne	118.065	1.422	1,2 %
Eersel	78.865	1.255	1,6 %
Eindhoven	1.324.697	15.901	1,2 %
Geldrop-Mierlo	121.673	1.426	1,2 %
Gemert-Bakel	119.499	2.797	2,3 %
Heeze-Leende	44.244	635	1,4 %
Helmond	492.566	4.121	0,8 %
Laarbeek	80.384	937	1,2 %
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	75.532	889	1,2 %
Oirschot	71.675	1.218	1,7 %
Reusel-De Mierden	54.680	494	0,9 %
Someren	68.830	1.113	1,6 %
Son en Breugel	57.035	1.407	2,5 %
Valkenswaard	116.269	1.204	1,0 %
Veldhoven	162.264	3.498	2,2 %
Waalre	49.390	663	1,3 %
Totaal	**3.478.023**	**43.971**	**1,3 %**

Toelichting IV3-data kapitaallasten voorzieningen ten opzichte van totale lasten

De tabel links geeft weer welk aandeel van de totale gemeentelijke lasten bestaat uit de kapitaallasten (afschrijving en rente) van voorzieningen.

Dit aandeel wordt gebruikt om te bepalen welk deel van het volumedeel van het accres gemeenten kunnen inzetten voor de vastgoedopgave van voorzieningen (zie ook sheet 25).

Uit de tabel blijkt dat MRE-gemeenten in 2023 gemiddeld **1,3%** van hun totale uitgaven besteedden aan de kapitaallasten van voorzieningen.

Bron data: CBS StatLine

* Bedragen in duizenden euro's.
** Onder de categorie voorzieningen vallen 4.2 Onderwijshuisvesting, 5.2 Sportaccommodaties, 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproduct, 5.4 Musea, 5.6 Media, 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recr., 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie en 7.1 Volksgezondheid

IV3-data (2024): kapitaallasten voorzieningen ten opzichte van totale lasten

Gemeente*	Totaal lasten 2024	Lasten afschrijving + rente voorzieningen 2024**	Aandeel in 2024
Asten	68.036	656	1,0 %
Bergeijk	81.834	679	0,8 %
Best	128.825	1.224	1,0 %
Bladel	80.475	1.763	2,2 %
Cranendonck	82.914	1.051	1,3 %
Deurne	120.804	1.268	1,0 %
Eersel	91.664	1.082	1,2 %
Eindhoven	1.396.347	20.023	1,4 %
Geldrop-Mierlo	138.165	1.435	1,0 %
Gemert-Bakel	126.625	2.486	2,0 %
Heeze-Leende	59.688	656	1,1 %
Helmond	528.471	4.085	0,8 %
Laarbeek	86.548	662	0,8 %
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	82.213	881	1,1 %
Oirschot	85.199	1.086	1,3 %
Reusel-De Mierden	68.775	1.184	1,7 %
Someren	81.010	784	1,0 %
Son en Breugel	61.037	1.281	2,1 %
Valkenswaard	132.931	1.372	1,0 %
Veldhoven	177.606	3.523	2,0 %
Waalre	54.190	664	1,2 %
Totaal	**3.733.357**	**47.845**	**1,3 %**

Toelichting IV3-data kapitaallasten voorzieningen ten opzichte van totale lasten

De tabel links geeft weer welk aandeel van de totale gemeentelijke lasten bestaat uit de kapitaallasten (afschrijving en rente) van voorzieningen.

Dit aandeel wordt gebruikt om te bepalen welk deel van het volumedeel van het accres gemeenten kunnen inzetten voor de vastgoedopgave van voorzieningen (zie ook sheet 25).

Uit de tabel blijkt dat MRE-gemeenten in 2024 gemiddeld **1,3%** van hun totale uitgaven besteedden aan de kapitaallasten van voorzieningen.

Bron data: CBS StatLine

* Bedragen in duizenden euro's.
** Onder de categorie voorzieningen vallen 4.2 Onderwijshuisvesting, 5.2 Sportaccommodaties, 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproduct, 5.4 Musea, 5.6 Media, 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recr., 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie en 7.1 Volksgezondheid

IV3-data (2021): kapitaallasten voorzieningen ten opzichte van totaal lasten voorzieningen

Gemeente*	Totaal lasten voorz. 2021**	Lasten afschrijving + rente voorzieningen 2021**	Aandeel in 2021
Asten	5.918	423	7 %
Bergeijk	8.223	635	8 %
Best	10.318	1.147	11 %
Bladel	11.057	957	9 %
Cranendonck	7.191	766	11 %
Deurne	11.247	1.313	12 %
Eersel	8.341	1.093	13 %
Eindhoven	145.417	14.314	10 %
Geldrop-Mierlo	13.438	1.199	9 %
Gemert-Bakel	14.365	1.981	14 %
Heeze-Leende	6.004	637	11 %
Helmond	56.432	4.338	8 %
Laarbeek	9.634	1.047	11 %
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	9.229	853	9 %
Oirschot	7.773	1.097	14 %
Reusel-De Mierden	4.289	522	12 %
Someren	8.417	1.003	12 %
Son en Breugel	7.265	1.006	14 %
Valkenswaard	17.456	983	6 %
Veldhoven	21.955	3.160	14 %
Waalre	5.245	628	12 %
Totaal	**389.214**	**39.102**	**10 %**

Toelichting IV3-data kapitaallasten voorzieningen ten opzichte van totale lasten voorzieningen

De tabel links laat zien welk aandeel van de totale lasten aan voorzieningen bestaat uit de kapitaallasten (afschrijving en rente) van het bijbehorende vastgoed.

Dit aandeel gebruiken we om te bepalen welk deel van de groei van het gemeentefonds (als gevolg van de groei van de maatstaven) binnen het voorzieningencluster kan worden ingezet voor de vastgoedopgave van voorzieningen. Zie ook sheet 26.

Uit de tabel blijkt dat de MRE-gemeenten in 2021 **gemiddeld 10%** van hun totale uitgaven aan voorzieningen besteedden aan de kapitaallasten van het vastgoed.

Bron data: CBS StatLine

* Bedragen in duizenden euro's.
** Onder de categorie voorzieningen vallen 4.2 Onderwijshuisvesting, 5.2 Sportaccommodaties, 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproduct, 5.4 Musea, 5.6 Media, 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recr., 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie en 7.1 Volksgezondheid

IV3-data (2022) : kapitaallasten voorzieningen ten opzichte van totaal lasten voorzieningen

Gemeente*	Totaal lasten voorz. 2022**	Lasten afschrijving + rente voorzieningen 2022**	Aandeel in 2022
Asten	7.246	451	6 %
Bergeijk	8.396	497	6 %
Best	11.141	1.096	10 %
Bladel	12.313	1.027	8 %
Cranendonck	8.410	711	8 %
Deurne	11.879	1.370	12 %
Eersel	10.459	1.706	16 %
Eindhoven	187.156	15.840	8 %
Geldrop-Mierlo	14.499	1.175	8 %
Gemert-Bakel	14.509	2.007	14 %
Heeze-Leende	5.647	682	12 %
Helmond	53.901	3.948	7 %
Laarbeek	8.798	850	10 %
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	10.635	877	8 %
Oirschot	8.720	992	11 %
Reusel-De Mierden	4.551	474	10 %
Someren	9.802	987	10 %
Son en Breugel	8.297	861	10 %
Valkenswaard	20.438	1.216	6 %
Veldhoven	24.353	3.722	15 %
Waalre	6.389	630	10 %
Totaal	**447.539**	**41.119**	**9 %**

Toelichting IV3-data kapitaallasten voorzieningen ten opzichte van totale lasten voorzieningen

De tabel links laat zien welk aandeel van de totale lasten aan voorzieningen bestaat uit de kapitaallasten (afschrijving en rente) van het bijbehorende vastgoed.

Dit aandeel gebruiken we om te bepalen welk deel van de groei van het gemeentefonds (als gevolg van de groei van de maatstaven) binnen het voorzieningencluster kan worden ingezet voor de vastgoedopgave van voorzieningen. Zie ook sheet 26.

Uit de tabel blijkt dat de MRE-gemeenten in 2022 **gemiddeld 9%** van hun totale uitgaven aan voorzieningen besteedden aan de kapitaallasten van het vastgoed.

Bron data: CBS StatLine

* Bedragen in duizenden euro's.
** Onder de categorie voorzieningen vallen 4.2 Onderwijshuisvesting, 5.2 Sportaccommodaties, 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproduct, 5.4 Musea, 5.6 Media, 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recr., 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie en 7.1 Volksgezondheid

IV3-data (2023): kapitaallasten voorzieningen ten opzichte van totaal lasten voorzieningen

Gemeente*	Totaal lasten voorz. 2023**	Lasten afschrijving + rente voorzieningen 2023**	Aandeel in 2023
Asten	10.478	452	4 %
Bergeijk	9.648	706	7 %
Best	13.867	1.283	9 %
Bladel	12.784	1.836	14 %
Cranendonck	10.529	714	7 %
Deurne	15.491	1.422	9 %
Eersel	10.844	1.255	12 %
Eindhoven	197.451	15.901	8 %
Geldrop-Mierlo	16.588	1.426	9 %
Gemert-Bakel	16.317	2.797	17 %
Heeze-Leende	5.986	635	11 %
Helmond	59.242	4.121	7 %
Laarbeek	10.664	937	9 %
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	12.562	889	7 %
Oirschot	10.318	1.218	12 %
Reusel-De Mierden	5.371	494	9 %
Someren	10.552	1.113	11 %
Son en Breugel	10.434	1.407	13 %
Valkenswaard	24.957	1.204	5 %
Veldhoven	24.715	3.498	14 %
Waalre	6.865	663	10 %
Totaal	**495.663**	**43.971**	**9 %**

Toelichting IV3-data kapitaallasten voorzieningen ten opzichte van totale lasten voorzieningen

De tabel links laat zien welk aandeel van de totale lasten aan voorzieningen bestaat uit de kapitaallasten (afschrijving en rente) van het bijbehorende vastgoed.

Dit aandeel gebruiken we om te bepalen welk deel van de groei van het gemeentefonds (als gevolg van de groei van de maatstaven) binnen het voorzieningencluster kan worden ingezet voor de vastgoedopgave van voorzieningen. Zie ook sheet 26.

Uit de tabel blijkt dat de MRE-gemeenten in 2023 **gemiddeld 9%** van hun totale uitgaven aan voorzieningen besteedden aan de kapitaallasten van het vastgoed.

Bron data: CBS StatLine

* Bedragen in duizenden euro's.
** Onder de categorie voorzieningen vallen 4.2 Onderwijshuisvesting, 5.2 Sportaccommodaties, 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproduct, 5.4 Musea, 5.6 Media, 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recr., 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie en 7.1 Volksgezondheid

IV3-data (2024): kapitaallasten voorzieningen ten opzichte van totaal lasten voorzieningen

Gemeente*	Totaal lasten voorz. 2024**	Lasten afschrijving + rente voorzieningen 2024**	Aandeel in 2024
Asten	11.190	656	6 %
Bergeijk	11.815	679	6 %
Best	13.516	1.224	9 %
Bladel	16.207	1.763	11 %
Cranendonck	12.450	1.051	8 %
Deurne	14.671	1.268	9 %
Eersel	10.912	1.082	10 %
Eindhoven	219.820	20.023	9 %
Geldrop-Mierlo	17.828	1.435	8 %
Gemert-Bakel	18.674	2.486	13 %
Heeze-Leende	15.955	656	4 %
Helmond	72.189	4.085	6 %
Laarbeek	11.611	662	6 %
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	15.955	881	6 %
Oirschot	10.902	1.086	10 %
Reusel-De Mierden	8.278	1.184	14 %
Someren	10.557	784	7 %
Son en Breugel	15.558	1.281	8 %
Valkenswaard	31.320	1.372	4 %
Veldhoven	26.842	3.523	13 %
Waalre	10.031	664	7 %
Totaal	**576.281**	**47.845**	**8 %**

Toelichting IV3-data kapitaallasten voorzieningen ten opzichte van totale lasten voorzieningen

De tabel links laat zien welk aandeel van de totale lasten aan voorzieningen bestaat uit de kapitaallasten (afschrijving en rente) van het bijbehorende vastgoed.

Dit aandeel gebruiken we om te bepalen welk deel van de groei van het gemeentefonds (als gevolg van de groei van de maatstaven) binnen het voorzieningencluster kan worden ingezet voor de vastgoedopgave van voorzieningen. Zie ook sheet 26.

Uit de tabel blijkt dat de MRE-gemeenten in 2024 **gemiddeld 8%** van hun totale uitgaven aan voorzieningen besteedden aan de kapitaallasten van het vastgoed.

Bron data: CBS StatLine

* Bedragen in duizenden euro's.
** Onder de categorie voorzieningen vallen 4.2 Onderwijshuisvesting, 5.2 Sportaccommodaties, 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproduct, 5.4 Musea, 5.6 Media, 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recr., 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie en 7.1 Volksgezondheid

Bijlage 6: Aandeel MRE in gemeentefonds

Aandeel MRE in gemeentefonds op basis van Meicirculaire 2026 (stand Voorjaarsnota)

Rekenmodel Meicirculaire 2026	EUR	%
Totaal omvang gemeentefonds	€41,8 mld.	100%
Uitkering MRE-gemeenten	**€2,0 mld.**	**4,9%**
Uitkering Eindhoven	€0,8 mld.	1,8%
Uitkering Amsterdam	€3,3 mld.	7,8%
Uitkering Rotterdam	€2,5 mld.	6,0%
Uitkering Den Haag	€2,0 mld.	4,7%
Uitkering Utrecht	€0,8 mld.	2,7%

Bijlage 7: Groei maatstaven gemeentefonds

De uitkering uit het gemeentefonds wordt per gemeente berekend op basis van zo'n 50 variabelen ("maatstaven")

Systematiek gemeentefonds

Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van gemeenten en wordt gevoed vanuit de Rijksbegroting. Het bestaat uit drie onderdelen: de algemene uitkering (verreweg het grootst), decentralisatie-uitkeringen en integratie-uitkeringen. Centraal in dit onderzoek staat de algemene uitkering.

Het bedrag wordt over gemeenten verdeeld via **49 maatstaven**, zoals aantal inwoners, woonruimten, jongeren, uitkeringsontvangers, oppervlakte, centrumfunctie en sociale structuur. Elke maatstaf heeft een rekentarief (het **gewicht**); het **volume** per gemeente maal het gewicht levert een (deel-) bedrag op. De volumes per maatstaf zijn objectief meetbaar en daarmee verifieerbaar.

Daarbovenop geldt een verevening van de eigen belastingcapaciteit: gemeenten met een hogere potentiële OZB-opbrengst krijgen via een negatieve maatstaf relatief minder, zodat gemeenten met gelijke voorzieningen ongeveer gelijke lasten kunnen hanteren.

De jaarlijkse omvang van de uitkering verandert mee via het accres. Onder de normeringssystematiek was dit gekoppeld aan de accres-relevante Rijksuitgaven, het principe "samen de trap op, samen de trap af". Sinds de Voorjaarsnota 2023 is besloten beide fondsen vanaf 2027 te indexeren op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product. Het accres is voor het jaar 2026 bij de Voorjaarsnota 2026 definitief vastgesteld.

Doorwerking van groei in de maatstaven

Als een gemeente groeit (lees: meer woningen en meer inwoners) veranderen de volumes van een aantal maatstaven automatisch mee, maar niet van alle maatstaven. Er zijn ook maatstaven, zoals het aantal bewoonde oorden in 1930, die door toekomstige groei niet veranderen. Op de volgende pagina hebben we een overzicht opgenomen van de veranderende en niet veranderende maatstaven.

Van de maatstaven laten we 20 meebewegen met de gemeentelijke groei

MEEBEWEGENDE MAATSTAVEN (ORDENING SLECHTS INFORMATIEF)	
Demografie	**Onderwijs**
Inwoners	Extra groei leerlingen voortgezet onderwijs
Inwoners 75+ met drempel	Laag opleidingsniveau met drempel
Jongeren	Leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs
Extra groei jongeren[1]	Leerlingen voortgezet onderwijs
	Onderwijsachterstand
Wonen/ gebouwen	**Sociaal**
Éénpersoonshuishoudens	Bijstandsontvangers
OZB niet-woningen eigenaren	Doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep
OZB niet-woningen gebruikers	Huishoudens met een laag inkomen met drempel
OZB woningen eigenaren	Loonkostensubsidie
Woonruimten	Migratieachtergrond
Woonruimten ∗ bodemfactor woonkern[2]	

Het aantal woonruimten is in onze berekening de **primaire variabele**: het aantal woningen (=woonruimten) stijgt, waardoor de overige maatstaven meebewegen.

[1] Deze maatstaf is slechts theoretisch relevant. In de praktijk is het volume voor alle 21 MRE-gemeenten nihil. Deze maatstaf "beweegt" daarom in de meeste gevallen geen middelen.

[2] Deze maatstaf beweegt mee, maar is gelijk aan de maatstaf "woonruimten", omdat de "bodemfactor woonkern" in alle 21 MRE-gemeenten 1 is.

De overige 29 maatstaven bewegen niet mee met gemeentelijke groei

TWIJFELGEVALLEN	NIET MEEBEWEGENDE MAATSTAVEN	
Bedrijven *In beginsel stijgt het aantal bedrijven met het aantal inwoners; het is echter niet eenvoudig te voorspellen hoe dit per gemeente doorwerkt. Daarom laten we deze maatstaf niet meebewegen.*	Bewoonde oorden 1930 Historische woningen in bewoonde oorden 1930	(Oeverlengte+2*veen/kleiveengebied) * bf.gemeente*dh.factor Oeverlengte*bodemfactor gemeente
Oppervlak bebouwing buitengebied Oppervlak bebouwing woonkern Oppervlak bebouwing woonkern ∗ bodemfactor woonkern *De invulling van deze factor is sterk afhankelijk van het bouwprogramma per gemeente (verdichting, straatje erbij, aanleg nieuwe kern, etc.). Daarom laten we deze maatstaf niet meebewegen.*	Inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners) Inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners) Inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	Oppervlak bebouwing buitengebied ∗ bodemfactor buitengebied Oppervlak binnenwater Oppervlak buitenwater Oppervlak historische kern < 40 ha Oppervlak historische kern > 65 ha Oppervlak historische kern 40 tot 65 ha Oppervlak land * bodemfactor gemeente Oppervlak land
Grote woonkernen Kernen *De invulling van deze factor is sterk afhankelijk van het bouwprogramma per gemeente (verdichting, straatje erbij, aanleg nieuwe kern, etc.). Daarom laten we deze maatstaf niet meebewegen.*	Landelijke centrumfunctie Lokale centrumfunctie Regionale centrumfunctie	Vast bedrag Vast bedrag Amsterdam Verkiezingen Den Haag Vast bedrag Rotterdam
Omgevingsadresdichtheid *De invulling van deze factor is sterk afhankelijk van het bouwprogramma per gemeente (verdichting, straatje erbij, aanleg nieuwe kern, etc.). Daarom laten we deze maatstaf niet meebewegen.*		

De maatstaven kennen een uiteenlopende ontwikkeling[1] per gemeente (1/2)

MRE-GEMEENTE	Bijstands-ontvangers	Doelgroepen-register	Éénpersoons-huishoudens	Huishoudens laag inkomen	Inwoners	Inwoners 75+	Jongeren	Laag opl.-niveau	Leerlingen (V)SO	Leerlingen VO
MRE Asten	21,00	13,44	316,95	193,93	2.291,12	124,66	406,30	299,35	-	76,75
MRE Bergeijk	12,26	15,01	267,73	125,61	2.036,04	115,97	347,53	181,13	-	-
MRE Best	25,25	14,35	315,45	147,89	2.270,75	78,48	417,68	153,15	-	90,57
MRE Bladel	12,62	19,47	288,03	139,60	2.076,31	125,00	354,85	220,36	60,08	145,97
MRE Cranendonck	24,23	12,66	305,28	178,46	2.305,28	147,38	414,13	346,19	-	47,93
MRE Deurne	23,35	17,10	323,66	195,12	2.221,21	108,10	404,83	304,12	57,65	133,01
MRE Eersel	13,48	17,83	290,22	115,87	2.163,52	122,10	390,81	147,61	44,06	94,82
MRE Eindhoven	52,54	17,14	515,85	182,74	1.965,18	38,47	320,98	153,53	55,43	91,78
MRE Geldrop-Mierlo	31,52	17,11	335,65	169,79	2.132,71	121,71	385,68	209,57	16,27	45,13
MRE Gemert-Bakel	25,62	18,15	300,52	186,98	2.236,63	77,55	432,42	267,05	31,17	90,77
MRE Heeze-Leende	12,72	8,58	279,17	96,46	2.186,58	148,74	375,46	129,66	278,70	-
MRE Helmond	52,27	30,02	362,11	224,21	2.200,79	54,41	407,99	301,68	84,26	96,15
MRE Laarbeek	20,02	13,07	287,76	177,41	2.292,29	134,90	415,14	286,74	-	40,81
MRE Nuenen, Gerwen en Nederwetten	22,79	13,23	294,61	103,22	2.216,85	178,57	411,61	108,70	-	50,60
MRE Oirschot	15,17	10,79	272,06	127,71	2.173,81	114,81	369,09	214,35	-	70,77
MRE Reusel-De Mierden	12,78	15,01	287,81	144,23	2.180,64	70,41	422,78	235,54	-	-
MRE Someren	19,76	15,51	274,18	170,55	2.237,73	94,27	407,44	311,29	13,16	37,75
MRE Son en Breugel	20,96	13,90	294,70	108,58	2.355,90	146,85	471,54	65,87	62,04	-
MRE Valkenswaard	28,14	15,30	353,63	198,28	2.054,59	155,51	337,36	250,40	16,23	111,26
MRE Veldhoven	22,83	14,69	336,39	154,62	2.212,87	111,80	401,42	161,77	62,17	45,45
MRE Waalre	19,21	8,03	304,88	108,59	2.176,58	149,84	435,36	15,83	-	-

[1] De ontwikkeling is telkens per 1.000 nieuwe woningen.

De maatstaven kennen een uiteenlopende ontwikkeling[1] per gemeente (2/2)

MRE-GEMEENTE	Loonkosten-subsidie	Migratie-achtergrond	Onderwijs-achterstand	OZB niet-won. (eigen.)	OZB niet-won. (gebr.)	OZB won. (eigen.)	Woonruimten	Woonr. * bodemfactor
MRE Asten	3,82	108,59	54,96	45.433.579	40.913.284	339.377.965	1.000,00	1.000,00
MRE Bergeijk	5,92	79,80	27,96	40.360.427	34.108.445	334.171.863	1.000,00	1.000,00
MRE Best	4,23	248,80	51,34	40.928.331	39.848.626	361.718.918	1.000,00	1.000,00
MRE Bladel	8,01	80,16	25,97	50.854.997	50.854.997	327.251.161	1.000,00	1.000,00
MRE Cranendonck	2,13	222,92	73,40	42.120.664	38.321.983	309.001.915	1.000,00	1.000,00
MRE Deurne	6,65	108,71	63,23	41.214.823	37.372.763	321.069.789	1.000,00	1.000,00
MRE Eersel	6,37	104,94	24,68	39.181.876	35.319.397	359.677.419	1.000,00	1.000,00
MRE Eindhoven	5,89	534,61	112,01	48.145.576	48.145.576	303.162.779	1.000,00	1.000,00
MRE Geldrop-Mierlo	4,50	233,66	86,99	24.506.777	23.847.402	325.228.950	1.000,00	1.000,00
MRE Gemert-Bakel	5,89	107,08	70,79	38.469.721	34.300.099	313.686.002	1.000,00	1.000,00
MRE Heeze-Leende	3,33	107,18	25,29	38.321.168	32.315.277	377.666.795	1.000,00	1.000,00
MRE Helmond	7,68	356,82	184,68	38.030.818	37.775.524	275.644.503	1.000,00	1.000,00
MRE Laarbeek	4,72	94,15	44,00	38.078.624	35.085.995	342.250.614	1.000,00	1.000,00
MRE Nuenen, Gerwen en Nederwetten	4,56	145,75	13,49	27.407.137	26.161.358	404.818.837	1.000,00	1.000,00
MRE Oirschot	4,34	98,81	46,99	53.238.010	53.238.010	369.422.499	1.000,00	1.000,00
MRE Reusel-De Mierden	7,35	74,11	35,78	35.273.918	29.236.544	326.401.533	1.000,00	1.000,00
MRE Someren	4,87	96,27	43,68	42.107.012	38.152.210	331.139.914	1.000,00	1.000,00
MRE Son en Breugel	4,42	168,92	12,66	57.711.798	57.711.798	410.914.761	1.000,00	1.000,00
MRE Valkenswaard	4,50	154,63	40,11	30.177.458	28.422.169	331.151.546	1.000,00	1.000,00
MRE Veldhoven	5,90	299,89	33,97	54.214.123	54.214.123	382.836.688	1.000,00	1.000,00
MRE Waalre	1,58	197,01	2,69	18.174.632	17.153.107	421.987.109	1.000,00	1.000,00

[1] De ontwikkeling is telkens per 1.000 nieuwe woningen.

Extra uitkering door groei maatstaven bedraagt indicatief circa €115 mln.

Gemeente	Extra uitkering gemeentefonds per 1.000 woningen	Woningbouwopgave	Extra uitkering na realisatie woningbouwopgave
Asten	1.922.202	1.474	2.800.000
Bergeijk	1.429.037	1.214	1.700.000
Best	1.717.621	2.575	4.400.000
Bladel	1.568.050	1.359	2.100.000
Cranendonck	1.998.325	523	1.000.000
Deurne	2.001.106	3.175	6.400.000
Eersel	1.526.095	1.169	1.800.000
Eindhoven	1.972.885	25.748	50.800.000
Geldrop-Mierlo	1.959.817	1.766	3.500.000
Gemert-Bakel	1.936.664	1.675	3.200.000
Heeze-Leende	1.532.292	379	600.000
Helmond	2.372.613	5.084	12.100.000
Laarbeek	1.880.710	1.040	2.000.000
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	1.602.995	1.645	2.600.000
Oirschot	1.433.070	1.561	2.200.000
Reusel-De Mierden	1.600.539	458	700.000
Someren	1.775.759	1.570	2.800.000
Son en Breugel	1.493.339	579	900.000
Valkenswaard	2.009.769	934	1.900.000
Veldhoven	1.699.023	5.749	9.800.000
Waalre	1.555.869	1.546	2.400.000
Totaal		**61.224**	**115.700.000**

De bedragen in de tabel links betreffen een indicatieve berekening van de extra uitkering uit het gemeentefonds na realisatie van de woningbouwopgave. De daadwerkelijke (extra) uitkering is afhankelijk van een aantal factoren. Zie volgende slides.

De exacte (extra) uitkering is afhankelijk van een aantal factoren (1/2)

De in dit rapport gepresenteerde bedragen vormen een indicatieve bandbreedte, geen exacte voorspelling. Dát een gemeente met meer woningen en inwoners een hoger bedrag uit het gemeentefonds ontvangt, is een feit. Op basis van deze analyse kan **een bandbreedte van 1,5 tot 2 miljoen euro per jaar per 1.000 woningen** als realistisch worden aangenomen. Hoeveel een gemeente bij groei daadwerkelijk extra ontvangt, hangt echter af van een samenspel van factoren. De belangrijkste lichten we hieronder toe.

De sociaal-demografische structuur van de nieuwe bewoners

De meebewegende maatstaven stijgen niet uniform: het maakt uit hoeveel van de nieuwe huishoudens éénpersoonshuishoudens zijn, hoeveel bewoners 75-plus of jongere zijn, en hoeveel bijstandsontvangers, lage inkomens of leerlingen erbij komen. Een gemeente kan hierop deels sturen via het bouwprogramma, bijvoorbeeld via het aandeel sociale huur, maar niet volledig.

De groei van woningen en inwoners elders in het land

Het fonds is een gesloten verdeling: een gemeente wint alleen aandeel voor zover zij sneller groeit dan het landelijk gemiddelde. Groeit het hele land in gelijke mate, dan verschuift er in de verdeling niets en daalt de uitkeringsfactor navenant.

De exacte (extra) uitkering is afhankelijk van een aantal factoren (2/2)

Daarnaast spelen nog enkele factoren een rol die wij omwille van de voorspelbaarheid constant hebben gehouden, maar die de uitkomst in werkelijkheid beïnvloeden:

De belastingcapaciteit van de nieuwe woningen

Via de negatieve verevening van de eigen belastingcapaciteit ontvangt een gemeente met duurdere woningen relatief minder. Het prijssegment van het bouwprogramma werkt zo door in de netto-uitkering.

De ruimtelijke vorm van de groei

Verdichting, een uitleglocatie of een geheel nieuwe kern werken verschillend door in maatstaven die wij constant hebben gehouden (omgevingsadressen-dichtheid, oppervlakte bebouwing, kernen). In de praktijk beïnvloeden zij de uitkering wel degelijk.

Het moment van realisatie

Tarieven, de uitkeringsfactor en de samenstelling van het fonds wijzigen jaarlijks; dezelfde 1.000 woningen leveren in een ander jaar een ander bedrag op.

LET'S TALK

Marianne Betten
Marianne.Betten@rebelgroup.com

Roos Eysbach
Roos.Eysbach@rebelgroup.com

Enno Gerdes
Enno.Gerdes@Rebelgroup.com

Gert Jan Hagen
gertjan.hagen@springco.ai

Renée van der Heijden
renee.vanderheijden@springco.ai

NO CHANGE WITHOUT A REBEL

Rebel Strategy & Development

Wijnhaven 23
3011 WH Rotterdam
The Netherlands

+31 10 275 59 95
info@rebelgroup.com
www.rebelgroup.com